

Stenografični zapisnik

jednajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 26. aprila 1900.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton pl. Detela.
— Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik
ekscelenca baron Viktor Hein, c. kr. deželne vlade
svetnik Jožef Merk in c. kr. deželne vlade tajnik
Viljem Haas. — Vsi članovi razun: knezoškof
dr. Anton Bonaventura Jeglič, Ivan Hribar,
Alojzij Loy, Karol Luckmann, dr. Ivan
Tavčar. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef
Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika X. deželnozborske seje dné 24. aprila 1900. l.
2. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
3. Priloga 58. Poročilo deželnega odbora, zadevajoče na-
pravo vodovoda za mesto Kranj in okolico.
4. Priloga 59. Vladna predloga z načrtom zakona gledé
ustanovitve okrajnih gospodarskih zadrug in deželnega
kulturnega sveta v vojvodini Kranjski.
5. Priloga 61. Poročilo deželnega odbora o razširjalnih
zgradbah, ki so se izvršile lansko leto v deželni blaznici
na Studencu.
6. Ustno poročilo združenih odsekov finančnega in upravnega
o prošnji c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani za zvišanje
letnega prispevka in za podporo v svrhu osnovanja ži-
vnojskih zadrug.
7. Ustno poročilo finančnega odseka:
a) o prošnji ubožnega višjega ravnateljstva v Gradci
za dovolitev podpore;
b) o prošnji Polone Bervarjeve, okrožnega zdravnika
vdove v Novem mestu, za zvišanje miloščine.
8. Ustno poročilo finančnega odseka o načrtu zakona o
uvebdi doneska od zapuščin za bolnične namene dežele
Kranjske (k prilogi 33.).
9. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu
deželnega zaklada in razkazu skupne imovine za leto
1898. (k prilogi 34.).

Stenographischer Bericht

der eilften Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 26. April 1900.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto
von Detela. — Regierungsvertreter: R. f. Landes-
präsident Excellenz Victor Freiherr von Hein, k. k.
Landesregierungs-rath Josef Merk und k. k. Landes-
regierungssecretär Wilhelm Haas. — Sämmtliche
Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr.
Anton Bonav. Jeglič, Ivan Hribar, Alois
Loy, Karl Luckmann, Dr. Ivan Tavčar. —
Schriftführer: Landschafts-Secretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der X. Landtags-sitzung vom 24. April 1900.
2. Mittheilungen des Landtags-präsidiums.
3. Beilage 58. Bericht des Landesausschusses, betreffend das
Wasserleitungsproject für die Stadt Krainburg und Umgebung.
4. Beilage 59. Regierungsvorlage mit einem Gesetzentwurfe,
betreffend die Errichtung von Bezirksgenossenschaften für Land-
wirthe und eines Landes-cultur-rathes im Herzogthume Krain.
5. Beilage 61. Bericht des Landesausschusses über die im
Vorjahre erfolgte Durchführung der Erweiterungsbauten in
der Landesirrenanstalt in Studenc.
6. Mündlicher Bericht des vereinigten Finanz- und Verwaltungs-
ausschusses über die Petition der k. k. Landwirtschafts-gesell-
schaft in Laibach um Erhöhung der Jahres-subvention und
um Subvention behufs Errichtung von Viehzuchtgenossen-
schaften.
7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über:
a) die Petition der Armen-Oberdirection in Graz um Sub-
vention;
b) die Petition der Apollonia Berbar, Districtsarztenswitve
in Rudolfs-wert um Erhöhung der Gnadenpension.
8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Geset-
entwurf, betreffend die Einführung eines Beitrages von Ver-
lassenschaft für Spitalszwecke (zur Beilage 33).
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungs-
abschluss des Landesfondes und die Nachweisung des gesammten
Vermögens für das Jahr 1898 (zur Beilage 34).

10. Ustno poročilo upravnega odseka o projektu in načrtu zakona glede preložitve okrajne ceste Radeče-Dvor na progi med Dvorom in Gomilo v Radeškem cestnem okraju (k prilogi 45.).
11. Ustno poročilo upravnega odseka glede dovolitve 5% naklade na najemščino od stanovališč v mestni občini Črnomelj (k prilogi 53.).
12. Ustna poročila upravnega odseka o prošnjah:
 - a) županstva v Orehovici za uvrstitev občinske ceste Orehovica-Cerovlog-Vrhoplje med okrajne ceste;
 - b) občine Ustja, da bi deželni hidrotehnik izdelal načrte za več vodnjakov;
 - c) gospodarskega odbora v Nadanjemselu za podporo za napravo vodovoda;
 - d) odbora splošnega društva avstrijskih farmacevtov, podružnica Ljubljana, za podelitev volilne pravice;
 - e) slovenskega katoliškega delavskega društva v Ljubljani za razširjenje volilne pravice za deželni zbor.
13. Ustno poročilo finančnega odseka, da se mestni občini Ljubljanski dovoli, da sme mestno grajščino Podturn obremeniti s hipotečnimi kavicijami do najvišjega zneska 140.000 kron.
14. Poročilo finančnega odseka o proračunu učiteljskega pokojninskega zaklada za leto 1900. (k prilogi 14.).
15. Priloga 60. Poročilo finančnega odseka o preuravnavi pokojninskih užitkov za osebe ljudskega šolstva na Kranjskem (k prilogi 30.).
16. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah:
 - a) županstva na Rovih za prispevek k šolskeji gradnji;
 - b) zdravstvenega okrožnega zastopa v Novem mestu, da se mu dovoli prispevek za zgradbo ženske bolnice v Novem mestu;
 - c) ribarskega okrajnega odbora v Ljubljani za podporo;
 - d) županstva v Slavini za napravo vodovoda v večih vaseh;
 - e) krajnega šolskega sveta v Višnji gori, da se mu dovoli prispevek za zgradbo novega šolskega poslopja;
 - f) „kmetijskega društva“ v Dobropoljah, da se mu dovoli prispevek za zgradbo zadržne mlekarnice;
 - g) kmetijske podružnice v Šenčurji pri Kranji, da se jej dovoli podpora za sadno drevnico;
 - h) kmetijske podružnice v Žabnici pri Škofji Loki, da bi se jej dovolil prispevek za nakup strojev;
 - i) obrtniške bolniške blagajnice v Idriji, da bi se jej dovolil prispevek k ustanovnim stroškom;
 - j) okrajnega cestnega odbora na Bledu, da bi se mu dovolil prispevek za preložitve okrajne ceste v Goranjih Gorjah.
10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über das Project, betreffend die Umlegung der Ratschach-Johannisthaler Bezirksstraße in der Strecke zwischen Johannisthal und Gomila im Straßenbezirke Ratschach sammt dem einschlägigen Gesetzentwurf (zur Beilage 45).
11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Bewilligung einer 5% Auflage von den Mietzinserträgen in der Stadtgemeinde Tschernembl (zur Beilage 53).
12. Mündliche Berichte des Verwaltungsausschusses über Petitionen:
 - a) des Gemeindeamtes in Rußdorf um Einreihung des Gemeindegeweges Rußdorf-Cerovlog-Oberfeld unter die Bezirksstraßen;
 - b) der Gemeinde Ustja um Verfassung der Pläne für mehrere Brunnen durch den landschaftlichen Hydrauliker;
 - c) des Vermögensverwaltungsausschusses in Nabadjefelo um Subvention für die Errichtung der Wasserleitung;
 - d) des Ausschusses des allgemeinen Vereines der österreichischen Pharmaceuten, Filiale Laibach, um Verleihung des Wahlrechtes;
 - e) des slovenischen katholischen Arbeitervereines in Laibach um Erweiterung des Wahlrechtes für Landtagswahlen.
13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend der Stadtgemeinde Laibach zu erteilende Bewilligung, das städtische Gut Unterthurn mit Hypothekencauttionen bis zum Höchsbetrage von 140.000 K zu belasten (zur Beilage 49).
14. Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag des Lehrpensionsfondes pro 1900 (zur Beilage 14).
15. Beilage 60. Bericht des Finanzausschusses über die Regelung der Versorgungsgenüsse der Volksschul-Lehrpersonen in Krain (zur Beilage 30).
16. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen:
 - a) des Gemeindeamtes in Rau um Subvention für den Schulhausbau;
 - b) der Sanitätsdistrictsvertretung in Rudolfswert um Subvention für den Bau eines Weiberspitals in Rudolfswert;
 - c) des Fischerei-Revierauschusses in Laibach um Subvention;
 - d) des Gemeindeamtes Slavina um Errichtung der Wasserleitung in mehreren Ortschaften;
 - e) des Ortschaftsrathes in Weizelburg um Subvention für den Bau eines neuen Schulhauses;
 - f) der Wirtschaftsgenossenschaft in Gutenfeld um Subvention für den Bau einer Milchammer;
 - g) der landwirtschaftlichen Filiale in St. Georgen bei Krainburg um Subvention für die Obstbaumschule;
 - h) der landwirtschaftlichen Filiale in Safniz bei Bischofslach um Subvention für den Ankauf von Maschinen;
 - i) der gewerblichen Krankencassa in Idria um Subvention zu den Gründungskosten;
 - j) des Bezirksstraßenausschusses in Velbes um Subvention behufs Umlegung der Bezirksstraße in Obergörjach.

Seja se začne ob 9. uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 9 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Progllašam sklepčnost visoke zbornice ter otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika 10. deželnozbornske seje dne 24. aprila 1900.

1. Lesung des Protokollses der 10. Landtags-sitzung vom 24. April 1900.

Tajnik Pfeifer:

(Bere zapisnik X. seje v nemškem jeziku. —liest das Protokoll der X. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

Gospod poslanec ces. svetnik Murnik se je oglasil k besedi.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Nam vsem je znano, da se bližamo koncu zasedanja. To pa vendar vemo, da neki vir pa vendar nikoli ne usahne, ampak vedno še kaj priteče, o čemur morajo potem razni odseki obravnavati.

To pa zavlačuje vsekakor delovanje posameznih odsekov, kakor tudi naše zborovanje in zato jaz v imenu finančnega odseka predlagam:

„Visoki zbor skleni:

Vse prošnje, tudi one, ki se danes po gospodu deželnem glavarju izročajo, se odkažejo deželnemu odboru v rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede k temu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom gospoda poslanca ces. svetnika Murnika, izvolijo ustati. (Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto in torej se izročijo vse danes došle prošnje deželnemu odboru.

2. Naznanila deželnozbornskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Naznanjam, da sta si gospoda poslanca Hribar in dr. Tavčar izprosila dopust za današnji dan.

Istotako si je gospod poslanec Karol Luckmann izprosil dopust do konca tega tedna.

3. Priloga 58. Poročilo deželnega odbora, zadevajoče napravo vodovoda za mesto Kranj in okolico.

3. Beilage 58. Bericht des Landesauschusses, betreffend das Wasserleitungsproject für die Stadt Krainburg und Umgebung.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 59. Vladna predloga z načrtom zakona gledé ustanovitve okrajnih gospodarskih zadrug in deželnega kulturnega sveta v vojvodini Kranjski.

4. Beilage 59. Regierungsvorlage mit einem Gesetzentwurfe, betreffend die Errichtung von Bezirksgenossenschaften für Landwirte und eines Landesculturrathes im Herzogthume Krain.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

5. Priloga 61. Poročilo deželnega odbora o razširjalnih zgradbah, ki so se izvršile lansko leto v deželni blaznici na Studencu.

5. Beilage 61. Bericht des Landesauschusses über die im Vorjahre erfolgte Durchführung der Erweiterungsbauten in der Landesirrenanstalt in Studenc.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Na vrsto pride sedaj točka:

6. Ustno poročilo združenih odsekov finančnega in upravnega o prošnji c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani za zvišanje letnega prispevka in za podporo v svrhu osnovanja živinorejskih zadrug.

6. Mündlicher Bericht des vereinigten Finanz- und Verwaltungsausschusses über die Petition der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft in Laibach um Erhöhung der Jahresubvention und um Subvention behufs Errichtung von Viehzuchtgenossenschaften.

Poslanec Lenarčič:

Visoka zbornica! Kmetijska družba kranjska obrnila se je do visoke zbornice s prošnjo, da bi se prvič izrekla visoka zbornica odobrava je za nameravano snovanje živinorejskih in bikorejskih zadrug na Kranjskem in drugič, da bi se ji dovolila podpora za snovanje teh živinorejskih in bikorejskih zadrug in končno pa še, da bi se jej povišala letna podpora dosedanjih 2400 K na 4000 K na leto.

Visoka zbornica! Delovanje kmetijske družbe kranjske je v zadnjem času tako napredovalo, da zasluži vso našo pozornost, kajti število udov raste od dne do dne in to je najboljši dokaz, da društvo, če redno dobiva toliko novih udov, gotovo ustreza svojemu namenu in namen naše kmetijske družbe je pač ta, da se povzdigne blagostanje kmetijstva v naši deželi na tisto stopinjo, katero bi moralo zavzemati. Seveda ne bo žalibog mogoče to končno doseči, vendar je dobro, da se bolj ali manj približamo temu idealu. Če pogledamo delovanje te družbe, vidimo, da je imela v preteklem letu do 20000 poslovnih števil. To je najlepši dokaz, da je delovanje te družbe prav izdatno in da so se posli prav zelo pomnožili. 2. številka, namreč številka, ki nam kaže, koliko je bilo prometa na tvarinah, okoli 300 vagonov na leto, je vsekako dokaz, da kmetijska družba razumeva svojo nalogo in res ustreza svojemu namenu. V preteklem letu je namreč kmetijska družba prejela okrog 100 vagonov Tomaževe žlindre, okrog 80 vagonov kajnita, okrog 10 vagonov galice, 5 vagonov žvepla, 80 vagonov raznega semena in okrog 15 vagonov koncentriranih krmil. Vrh tega pa se peča tudi še s tem, da ima v svojem dvorcu na Viču nekako vzrejo bikov, ki so namenjeni za plemenitev v deželi kranjski in kakor dosedaj kaže, so ti biki, ktere je kmetijska družba nabavila, prav dobro uspevali oziroma so se lahko zanje dobili odjemalci. Naravno je toraj, da potrebuje kmetijska družba za nadaljevanje tega posla primernih sredstev. Teh pa sedaj nima na razpolago. Če se pomisli, da je dosedaj bila podpora, katero je prejela kmetijska družba od dežele kranjske, jako majhna v primeri s podporami, ktere prejemale enake družbe v drugih kronovinah, kajti, kakor je razvidno iz marginalne številke 84 oziroma 85. § 3. letnega poročila, ki govore o deželni kulturi, znašala je ta podpora samo 2400 K in če izvzamemo državno podporo, ki je prišla direktno kmetijski družbi v prid, namreč 600 K podpore za sadne drevesnice, je to edina podpora od strani dežele za to za našo narodno gospodarstvo velevažno podjetje. Res je sicer, da je imela kmetijska družba tudi še druga sredstva na razpolago, ampak ne v lastne namene, temveč bila je le nekaka posredovalnica, da je tisto podporo razdeljevala prosilcem, ne svojim članom, ampak v obče prebivalcem na Kranjskem, v katero svrhu se je iz deželnega zaklada dovolil znesek 7000 K, iz državnega zaklada 8000 K. To pa ni smatrati kot podpora kmetijski družbi, ampak kmetijska družba je bila le posredovalka. Le prvotno imenovane številke so kmetijski družbi kot taki prišle v prid. Da more kmetijska družba uspevati, da more zadostiti svojemu nalogu, je neobhodno potrebno, da se deželna podpora, ki pride direktno družbi v prid, nekoliko

poviša, toliko poviša, da bo svojemu namenu mogla zadostovati. Prošnja je jako skromna in gre samo na to, da bi se podpora 2400 K povišala na 4000 K na leto. Jaz mislim, da bo malokje podpora tako dobro zaleгла, kakor ravno v tem slučaju. Jaz bom torej v imenu upravnega in finančnega odseka tudi predlagal primerno zvišanje podpore.

Drugi namen, kterega si je stavila kmetijska družba v najnovejšem času in odgovarjajoč zahtevam časa, je ta, da je mislila na snovanje prepotrebnihi zadrug in sicer pridobitnihi zadrug v obliki živinorejskih zadrug. Visoka zbornica! Jaz sem že večkrat imel priliko, s tega mesta zagovarjati pridobitno zadružništvo v kmetijstvu in omenjal sem, da je to nekako edino sredstvo, ki omogočuje kmetu dandanes še nekoliko se vzdržati na površju. Gospoda moja! kako naj pa dandanes naše revno kmetijstvo sploh še uspeva, če pomislimo, da znaša zadolžitev kmetskega posestva po veliki večini v deželi $\frac{1}{2}$ do $\frac{3}{4}$ prave vrednosti in da mora kmetijstvo poplačevati obresti od te zadolžitve, ktere obresti znašajo po najnižji meri 5%, navadno pa mnogo več in v mnogem slučaju pa celo po 10 in več procentov, s čim naj kmet potem torej pokrije te troške, katerim se ogniti ne more? Kako naj iz kmetije dobiva sredstva za pokritje obresti raznih davkov, davščin in za popravo, in kako naj prereja svojo rodbino, če mu ni prilika dana, da bi prideloval take pridelke v svoji kmetiji, ki imajo nekoliko višjo ceno na svetovnem trgu, kakor je pa povprečno cena pridelkov, ki se vsak dan na trgu nahajajo? Treba je torej misliti na to, da se kvaliteta pomnoži od teh pridelkov, ktere naj bi kmetje razpečavali, da bi zajemali iz njih sredstva, da morejo svojim dolžnostim zadostiti. Pridelovanje žita, gospoda moja, je za našo deželo skoro nemogoče. Ne rečem, da se žito sploh ne pridelava, ali kakor sem že večkrat imel priliko omenjati, to ne zadostuje niti za lastno potrebo, marveč so kmetje navadno po veliki večini navezani, da si morajo od drugod preskrbeti primanjklaj žita, da morejo svojim telesnim potrebam zadostiti. Treba je torej misliti na drugo panogo v našem kmetijstvu in ta druga panoga je živinoreja. Živinorejski pridelki, ako so v taki obliki, da se dobi kupec za nje, so tisto sredstvo, s katerim je mogoče dohodke v raznih kmetijah nekoliko povišati. Taki živinski pridekili so mleko, meso, delo in plemenske živali.

Gospoda moja, glede mleka in mlečnih izdelkov se je že večkrat govorilo v visoki zbornici, ko so se dovoljevale razne podpore mlekarskim zadrugam. Ali če so tudi dandanes mlekarske zadruge nekako moderne postale, ker je že tako v navadi, da vsak išče zajca za istim grmom, vendar smelo trdim, da mlekarske zadruge, če tudi v nekterih krajih jako plodovito delujejo, niso povsod na mestu. Če so mlekarske zadruge toliko oddaljene od prometnih sredstev, da jim ni mogoče svojega mleka na lahek način oddajati na trgovišča, se dohodki izdatno skrcijo in tem tudi zniža cena njihovim pridelkom. Če pridelki v trpežnejši obliki, n. pr. sir, nimajo prave kvalitete, kakor se zahteva na svetovnem trgu, potem je mogoče, da se mleko izplačuje le s 4 ali k večjemu 5 kr. na liter in razni strokovnjaki v tej zadevi so

bili mnenja, da cena mleka po 4 ali 5 kr. liter še ni taka, da bi se to moglo imenovati poseben uspeh živinoreje. Razni pisatelji nemški so se na podlagi podatkov, ktere so dobili direktno iz kmetijstva, izražali, da je, če se mleko ne plačuje dražje, kakor sem omenil, s tem zgube pri živinoreji skoro 50 gl. na leto za vsako kravo. Vzlic temu sem jaz jako zavzet za to, da se snujejo mlekarske zadruga. Naj se snujejo, to vsaj toliko pomore, da se kmetijam preskrbi vsaj nekaj dohodkov, dočim jih sicer skoraj nič nima. O mesu in o delu kot živinskem pridelku ne bom nadalje govoril, kajti meso je la ne nektre kraje pomembno in druge dežele z nami v tem oziru tako izdatno konkurirajo, da meso kot naš pridelek ne pride za nas toliko v poštev, da bi mogli od njega pričakovati rešitve našega kmetijstva. Delo je pa navadno v kmetiji sami porabljen in le redki so slučaji, da se more delo živine razpečavati in da se more dobiti iz dela živali tudi primeren donesek v pokritje stroškov, ktere sem spočetka omenjal. Ostane torej le še en oddelek živinoreje, t. j. prirežitev plemenske živali.

Gospoda moja, živinoreja zahteva neobhodno, če hoče biti plodonosna, da živinorejec dobro ve, kaj hoče. Ako splošno govorim: Jaz bom to ali to pasmo prirejal, s tem še nisem namenu umne živinoreje ustregel in ne morem si misliti, da bi imel kaj koristi. Treba je govedorejo n. pr. deliti na pododdelke in nabavati oziroma prirejati take živali, ktere specijelnim smerem dobro zadoščajo. Dežela in država se trudita, da bi potom subvencij prišlo in kolikor mogoče mnogo dobrega živalskega materijala v deželo, da se s tem povzdigne živinoreja na Kranjskem.

Gospoda moja! S tem pa še ni ustrezeno namenu popolnoma, kajti težko je ustreči živinorejcem, ker nakupovalec nima točno določeno, kateri smeri govedoreje naj v prvi vrsti služijo nakupljeni biki, koji se uvažajo v deželo. Vsa sredstva, kojih se sedaj poslužujemo, tudi naš novi živinorejski zakon, o katerem bomo še v tem zasedanju imeli priliko se razgovarjati, tudi ta zakon nas še ne bo vzdignil iz tistega neprijetnega položaja, v katerem smo danes, glede kmetijstva. Treba je, da pride smisel za rejo primernih živali v ljudstvo samo, da se kmetje združijo in si napravijo jasen cilj, proti kateremu stremijo, da bi končno res dosegli lep uspeh. Moči posameznika so v tej zadevi jako majhne in se popolnoma pogubijo, ako ni prilike, da se pojedinci združijo in da pojedinec združen s somišljeniki skupno nastopa in postane tako deležen dobrot, ktere daje tako združevanje. Dandanes je tok časa tak, da se hoče vse združiti, kajti obila konkurenca naravnost sili tudi kmetovalce na to, da moči zbirajo in skupno nastopajo. V to svrhu so se drugod snovale pridobitne zadruga govedorejske, konjerejske in druge zadruga. Glede govedorejskih zadrug omenjam, da so se zlasti v onih krajih, kjer je živinoreja na visoki stopnji, n. pr. v Švici, v tako obilnem številu pojavile, da moram reči, da je človek vesel, ko čita poročila o snovanju teh prekoristnih pridobitnih zadrug. Omeniti hočem, da sta se leta 1888. v Švici osnovali 2 zadrugi in sicer v Schoßthalu in Murigimingu, ki sta imeli namen vzrejati

plemenjake simtalske pasme. Uspeh teh zadrug je bil tako velik, in cene, ktere so zadrugarji dobivali za svoje izvrstne živali, so se na tako visoko stopnjo povzdignile, da je kar zašumelo po celi deželi in da so se naenkrat tudi drugod po deželi začele snovati take zadruga in meseca marca 1893. je Švica imela že 184 takih živinorejskih zadrug, ki so imele le namen, plemenske živali vzrejati. Zadruga dosejajo pa svoj namen s tem, da redijo čistokrvne pasme, kajti le v čistokrvni pasmi je tisto jamstvo, da se morejo od potomcev vzrejenih živali pričakovati one lastnosti, ktere so imeli stariši. To so napredni živinorejci povsod že spoznali. Tisto jamstvo je tudi drago plačano, ker se po pravici ceni, kakor razvidimo iz strokovnih poročil zlasti z Angleškega, kjer se polnokrvna plemena, katerihkoli živali tako visoko plačujejo, da človek kar strmi pri teh cenah. Živinorejske zadruga, če so prav osnovane in če imajo može v svoji sredi, katerim je ležeče na tem, da se doseže stavljeni si cilj, bodo skrbno gledale na to, da izbirajo le take živali, od kterih se lahko pričakuje, da bodo svojemu namenu ustrezale. Izbira se mora strogo izvršiti in če tudi začetkom, ko primanjkuje še dovolj dobrih živali, nekoliko manj strogo, je pa vendar potem, ko se je že položaj zboljšal, treba strogo paziti, da se redijo samo izvrstne živali in tiste se potem v rejni zapisnik zapisujejo. Vsaka žival, ki je v rejnem zapisniku, pa s tem pridobi znatno v ceni. Cene, ako ima zadruga le količkaj pomena in če svoji nalogi zadošča, se takoj povzdignejo na dvakratno in trikratno poprečno prejšno ceno, kajti ne samo v domači deželi se bo povprašalo po teh živalih, marveč tudi tujina bo z veseljem po njih posegla, ker je v rejnem zapisniku dano jamstvo, se je res kaj izvrstnega priredilo.

Isto, kar velja za govedorejo, velja tudi glede konjereje. Konjereja se je v naši deželi zlasti na Gorenjskem hvala Bogu že tako povzdignila, da moram to z veseljem konstatovati. Če bi se mogla ta gorenjska konjereja vpeljati v pravi tir, da bi se potom konjerejskih zadrug združili tisti, ki hočejo kaj izvrstnega in dobrega prirediti in se s tem povzdignili nad sedaj veljavne poprečne cene, potem smo šele z našo konjerejo res izdatno napredovali. Da se pa morejo take zadruga snovati, je prav potrebno, da se olajša snovanje s tem, da se vsi pripravljalni koraki store od strani dežele, da se nabavijo primerne tiskovine, ki skrajšajo poslovanje, s tem, da bi ljudje imeli le malo pisarjenja. Druge dežele naše države so to že uvidele in dežela Štajerska napravila je pri svojih zadrugah, ki jih že ima v deželi, tiskovine, ktere vidite gospodje tukaj pred menoj. Res je ogromno število tiskovin ali vsaka zadruga pa ne bo prišla v položaj, vse rabiti, kajti te tiskovine, ki jih je Štajerska dežela nabavila, se dele deloma za bikorejske in deloma za živinorejske zadruga. Prve imajo samo namen, vzrejati bike plemenjake, druge pa sploh vso govejo živino ne samo bike. Te tiskovine pa nekaj stanejo in ako bi si vsaka posamezna zadruga jih morala sama omisliti, ji bodo sredstva, ki so začetkom itak na vadno skromna, hitro potekla in ona ne bo v položaju zadostiti svojemu namenu. Ako pa dežela nabavi tiskovine in jih po potrebi razdeli med zadruga, ki so se osnovali, je s tem velik korak storjen

in olahkočeno snovanje teh zadrug. Združena odseka sta to uvidela in sta se sprijaznila z mislijo, da naj bi dežela založila take tiskovine, oziroma da bi dežela dala sredstva za nabavo tiskovin kmetijski družbi in da bi ta, kateri naloga je, da oživi take zadruge, razdelila potem te tiskovine tam, kjer bi se kaka taka zadruga osnovala. S tem mislim, da sem utemeljil izdatek, ki bi bil v to prepotrebno zadevo potreben in usojam si v imenu združenih odsekov predlagati sledeče:

„Deželni zbor skleni:

Kmetijski družbi v Ljubljani dovoli se:

1.) podpora 1000 K za nabavo tiskovin za živinorejske zadruge iz kredita navedenega pod 4. poglavjem 11. naslovom 5. paragrafom v proračunu deželnega zaklada;

2.) podpora 4000 K za pokritje režijskih stroškov iz kredita navedenega pod 4. poglavjem 1. naslovom deželnega proračuna v znesku 2400 K in iz kredita navedenega pod 4. poglavjem 10. naslovom deželnega proračuna v znesku 1600 K.“

Deželni glavar:

Der Herr Abgeordnete von Lenkh hat das Wort.

Abgeordneter von Lenkh:

Ich begrüße freudigst die Anträge des Verwaltungsausschusses und stimme in der Wesenheit allen Ausführungen, welche wir seitens des Herrn Referenten gehört haben, bei, kann jedoch bei diesem Anlasse den Wunsch nicht unterdrücken, daß die maßgebenden Faktoren der Landwirtschaftsgesellschaft in erhöhtem Maße ihre Aufmerksamkeit der Cultur der Wiesen zuwenden mögen, denn ich erachte es als eine der ersten Bedingungen einer rationellen Viehzucht, daß dem Thiere nicht nur quantitativ, sondern auch qualitativ die entsprechende Nahrung geboten wird.

Einheitliche Zuchtgebiete, die ja anzustreben sind, dürften, so wünschenswert sie sind, kaum erreichbar sein, solange die Ansprüche auf Nahrung eben verschiedenen sind und in verschiedenen Gegenden die Wachstumsbedingungen der Qualität der Wiesen ganz verschieden ist.

Es wurde dem Wiesenbaue in Krain bisher leider noch gar keine Aufmerksamkeit zugewendet. Während in unseren Nachbarprovinzen die Landwirtschaft überall Culturtechniker erhielt und Demonstrationsobjecte vorhanden waren, welche einen Hinweis boten auf die Erfolge der Ent- und Bewässerung, entbehren wir dieser Hilfsmittel, dieses Feld liegt bei uns vollkommen brach und es wäre unendlich wünschenswert, daß das Versäumte baldigst nachgeholt würde. Dann erst ist es möglich, einheitliche Zuchtgebiete herzustellen.

Ich erinnere mich daran, daß in früheren Jahren alljährlich eine Post im Budget der Landwirtschaftsschule Stauden zur Herstellung eines Demonstrationsobjectes, d. i. der Bewässerung einer Wiese eingestellt war. Von Jahr zu Jahr hat sich diese Angelegenheit hinausgezogen.

Die Anstalt in Stauden wäre in erster Linie berufen gewesen, dafür einzutreten, den Wiesenbau zu heben. Aber auch dort ist in dieser Richtung gar

nichts geschehen; das Project wurde schließlich aufgegeben.

Man stützte sich dabei auf das Gutachten eines Ingenieurs im Landesbauamte. Vielleicht war es angezeigt, dieses Project fallen zu lassen; aber man hätte im Laufe der vielen Jahre ein anderes Project schaffen können, wenn das alte Project nicht zutreffend war. Daß weitere Verfügungen in dieser Richtung getroffen werden, davon hört man gar nichts.

Ich fasse das Gesagte dahin zusammen, daß man den Antrag des Verwaltungsausschusses freudigst begrüßen, aber gleichzeitig einstimmig den Wunsch aussprechen möge, daß dem Wiesenbaue von nun an erhöhte Aufmerksamkeit zugewendet werden möge.

Deželni glavar:

Želi se kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Besede gospoda predgovornika mi dajo povod, da sem se oglasil k besedi. Gospod predgovornik je sicer toplo podpiral predlog gospoda poročevalca, ki je poročal v imenu združenih odsekov in nasvetoval, da bi se kmetijski družbi dala tudi podpora za pospeševanje snovanja živinorejskih zadrug.

Njegovo utemeljevanje je bilo tako obsirno in temeljito, da bi bilo odveč, ako bi še jaz v podporo predloga hotel besed izgubivati. Gospod predgovornik pa je tudi omenil veliko važnost in veliko nalogo, ki čaka deželo s tem, da se loti že enkrat oskrbovanja travnikov. Prav ima. Vsaj podlaga uspešne živinoreje je dobra krma.

Deželni odbor si je svest svoje naloge v tem in gospod predgovornik izvoli le spominjati se, da imamo velikanski kulturni projekt za barje že leta in leta izdolan, po katerem bi se blizo 30.000 oralov osušilo, od katerih spada na travnike gotovo dve tretjini, to je okolu 20.000 oralov. Žalibog leži dotična zadeva v upravni razsodbi, toda upati je, osobito ker je deželni zbor sklenil nalog, da se deželni odbor obrne do upravnega sodišča, da se stvar v kratkem reši in se bo moglo to za našo deželo epohalno kulturno delo končno izvršiti.

Dalje deželni odbor skrbi po mogočnosti oziroma se na pičle moči stavbnega urada in oziraje se na pomanjkanje sredstev v to svrhu, da se izvršijo načrti za osuševanje Horjulske planjave, kar je prijatelj gospod poslanec Jelovšek svoj čas predlagal, po katerih načrtih naj se več sto oralov zemlje in travnikov osuši. Gospod predgovornik bodi torej prepričan, da se deželni odbor zaveda te dolžnosti in jaz bi le želel, da bi gospodje poslanci tej veliki kulturni panogi, po kateri bi se morda najhitreje zboljšalo kmetijstvo, tudi naklonili izdatno podporo in sredstva, ker če kje, bi se tu v malih letih dosegli velikanski uspehi, ki bi podvojili množino krme, ne samo po kvantiteti, ampak tudi po vrednosti, po kvaliteti, kajti dobra krma — dobra živina — in s tem sklepam.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Poročevalec Lenarčič:

V obče nimam ničesar družega omeniti, kakor da se strinjam z izvajanjem gospodov predgovornikov in da sem jako vesel, slišati v visoki zbornici, da se namerava res pričeti osuševanje Horjulske doline.

Sicer pa priporočam predlog združenih odsekov v sprejem.

Deželni glavar:

Preidimo torej na glasovanje.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogoma združenega finančnega in upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

7. Ustno poročilo finančnega odseka:

a) o prošnji ubožnega višjega ravnateljstva v Gradcu za dovolitev podpore.

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über:

a) die Petition der Armen-Überdirection in Graz um Subvention.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! S 1. majem preteklega leta je v stolnem mestu Gradcu v moč stopil novi red za ubožce in celo stvar ima v rokah višje ravnateljstvo za ubožce in to se obrača do deželnega zbora s prošnjo za podporo. To prošnjo utemeljuje s tem, da pravi, da se z ozirom na red za ubožce v Gradcu vsi reveži podpirajo, naj si bodo pristojni na Štajersko, ali v kako drugo deželo, in to tako dolgo, dokler dotična občina, okrajno glavarstvo ali vlada ne odloči, kam je ta ali oni ubožec pristojen. Velikokrat se pa tudi zgodi, da prav za prav ni mogoče, in bi bilo zelo krivično, ubožca siliti v njegovo pristojno občino, kjer ga nihče ne pozna, kjer nima nobenega prijatelja in nobenega znanca in ga gledajo kakor kakšnega človeka, ki se je pritepel.

V takih slučajih je res tak ubožec podpore vreden in kakor piše ravnateljstvo v Gradcu, se tudi za tiste slučaje dá takemu ubožcu oziroma rodbini po neki postavljeni tarifi podpore. Izdali so od 2. decembra 1897. leta do 20. novembra 1899. v ta namen 45.539 gld. 55 kr., torej gotovo precejšnjo svoto, ali vendar omenjajo v prošnji, da ni popolnoma zadostovala. Za Štajerce, namreč za take ubožce, ki so pristojni v deželo Štajersko, daje dežela Štajerska 10.000 gld. na leto in višje ravnateljstvo naslanja na to up, da se bo tudi po drugih deželah ravno tako postopalo, kakor na Štajerskem. Za druge ubožce, ki niso pristojni na Štajersko,

pravi ravnateljstvo, da so ti navezani le na dobrotnike in podpore, ki jih dobivajo iz družih dežel. Tudi iz naše dežele je bilo od 1. januarja lanskega leta do začetka novembra lanskega leta 98 takih ubožcev. Finančni odsek je bil mnenja, da to višje ravnateljstvo v Gradcu dobro deluje, ali vendar je bil mnenja, da takih prošenj, ako se ne more izdatna podpora dati, ni prav za prav sklepati v deželnem zboru in mislil, da naj bi take stvari rešil deželni odbor sam.

Z ozirom na to v imenu finančnega odseka predlagam:

„Deželni zbor skleni:

Prošnja višjega ubožnega ravnateljstva v Gradcu se izroča deželnemu odboru v rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride ustno poročilo finančnega odseka:

b) o prošnji Polone Bervarjeve, okrožnega zdravnika vdove v Novem mestu, za zvišanje miloščine.

b) die Petition der Apollonia Bervar, Districtsarztenswitwe in Rudolfswert, um Erhöhung der Gnadepension.

Poročevalec dr. Majaron:

Visoka zbornica!

Prošnja gospe Apolonije Bervar, vdove po pokojnem ranocelniku v Novem mestu, je že v drugič v razpravi. Prvič se je prošnja, ki se glasi za zvišanje miloščine, odstopila deželnemu odboru, da poizveduje o dejanskih podlagah, oziroma razlogih prošnje. Potem je gospa Apolonija Bervar vložila novo prošnjo, ali tudi tej prošnji finančni odsek ni mogel ustreči. Poprej se je prošnja samo iz tega razloga odstopila deželnemu odboru, da naj poizve, ali so v resnici otroci gospe Apolonije Bervar še nepreskrbljeni, ker se za nje o svojem času ni določil noben vzgojevalni prispevek. V tem oziru ponovljena prošnja nima nikakega dokazila, iz katerega bi se dalo sklepati, da sta dve gospodičini hčeri, ki sta še doma pri gospe Apoloniji Bervar, v resnici nepreskrbljeni in potrebni izvenredne podpore.

Ker to ni dokazano, predlaga finančni odsek:

„Visoki deželni zbor skleni:

Preko ponovljene prošnje Apolonije Bervar se preide na dnevni red.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka 8. dnevnega reda pride pozneje na vrsto, ker je še treba, da se finančni odsek o tej stvari posvetuje.

Torej bi prišla sedaj na vrsto točka:

9. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega zaklada in razkazu skupne imovine za leto 1898. (k prilogi 34.).

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Landesfondes und die Nachweisung des gesammten Vermögens für das Jahr 1898 (zur Beilage 34.).

Ker je pa gospod poročevalec Hribar odsoten, odpade tudi to poročilo in pride na vrsto točka:

10. Ustno poročilo upravnega odseka o projektu in načrtu zakona glede preložitve okrajne ceste Radeče-Dvor na progi med Dvorom in Gomilo v Radeškem cestnem okraju (k prilogi 45.).

10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über das Project, betreffend die Umlegung der Ratschach-Johannisthaler Bezirksstraße in der Strecke zwischen Johannisthal und Gomila im Straßenbezirke Ratschach sammt dem einschlägigen Gesetzentwurfe (zur Beilage 45.).

Poročevalec Šubic:

Visoka zbornica! V Radeškem cestnem okraju se nahaja približno 14 km dolga proga okrajne ceste, katera ima na raznih krajih jako velike strmine in klance. Te strmine in ti klanci dosežejo včasih celo 15%, tako da je tudi za najbolj navadne tovore treba po eno ali dveh pripreg.

Okrajni cestni odbor se je zato že večkrat obrnil do deželnega odbora, da bi se dotična cesta preložila in je to prošnjo utemeljeval najprvo s strminami, ki se nahajajo na njej in ovirajo promet, drugič pa tudi z dejstvom, da je promet na tej progi velik in osobito proti Sevnici jako razvit, da pa vsled teh višin, ki se na progi nahajajo, promet vsestransko silno trpi. Ob enem pa je cestni odbor povdarjal, da bi troški, ki so proračunjeni na 43.099 gld. 79 kr., bili tako veliki, da bi jih cestni odbor sam nikakor ne mogel zmagati in vsled tega je tudi naprosil za ta namen primerne deželne podpore.

Deželni odbor je vprašanje natanko preštudiral in prišel do zaključka, da je prošnja o preložitvi omenjenega cestnega dela jako opravičena in opravičena tudi prošnja za primeren deželni prispevek.

Gledé na te okoliščine priporoča deželni odbor, da bi se prošnji ugodilo. Tudi finančni odsek se je postavil na tisto stališče in predlaga:

„Deželni zbor skleni:

1.) Radeškemu okrajnemu cestnemu odboru se za preložitve v prilogi 45. deželnega odbora označenega dela okrajne ceste Radeče-Dvor v progi med Dvorom in Gomilo dovoli iz deželnega zaklada podpora v znesku 3000 K, ki naj se izplačuje po napredku gradnje.

2.) Predloženemu načrtu zakona o preložitvi napominane cestne proge se ustavno pritrdi.

2.) Dem vorgelegten Gesetzentwurfe wegen Umlegung der erwähnten Straßenstrecke wird die verfassungsmäßige Zustimmung erteilt.

3.) Deželnemu odboru se naroča, da predloži načrt v Najvišje potrjenje, potem ko bode na podstavi § 22. zakona z dné 28. julija 1889., dež. zak. št. 17, vprašal o tem dotična oblastva.

3.) Der Landesausschuss wird beauftragt, nach Einnahme der betreffenden Behörden im Gegenstande auf Grund des § 22 des Gesetzes von 28. Juli 1889, L. G. Bl. Nr. 17, den Gesetzentwurf zur Allerhöchsten Sanction vorzulegen.“

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, preidimo v nadrobno razpravo.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1.

Poročevalec Šubic:

(bere — liest):

„§ 1.

V zakonu o uvrstitvi cest z dné 2. aprila 1866, dež. zak. št. 6, pod točko 35. navedena okrajna cesta Radeče-Dvor je med Dvorom in Gomilo preložiti po projektu, ki ga je dal napraviti okrajni cestni odbor za skladovni okraj Radeški.

Preložitev se začneja med parcelama št. 763 in 786 katastrske občine Dvor in konča med parcelama št. 1349 in 1523 te katastrske občine.

§ 1.

Die im Straßenkategorisierungs-Gesetze vom 2. April 1866, L. G. B. Nr. 6, unter Post 35. verzeichnete Ratschach-Johannisthaler Bezirksstraße ist nach Maßgabe des über Veranlassung des Bezirksstraßen-Ausschusses für den Concurrenzbezirk Ratschach verfaßten Projectes zwischen Johannisthal und Gomila umzulegen.

Die Umlegung beginnt zwischen den Parcelen Nr. 763 und 786 der Catastralgemeinde Johannisthal und endigt zwischen den Parcelen Nr. 1349 und 1513 derselben Catastralgemeinde.“

(Obvelja. — Angenommen.)

„§ 2.

Mojemu ministru za notranje stvari je naročeno, izvršiti ta zakon.

§ 2.

Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes wird Mein Minister des Innern beauftragt.“

(Obvelja. — Angenommen.)

„Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem na podstavi § 22. zakona z dné 28. julija 1889. l., dež. zak. št. 17, tako:

Über Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich auf Grund des § 22 des Gesetzes vom 28. Juli 1889, L. G. B. Nr. 17, anzuordnen, wie folgt:“

(Obvelja. — Angenommen.)

„Z a k o n

z dne

veljaven za vojvodino Kranjsko,

o preložitvi okrajne ceste Radeče-Dvor v progi med Dvorom in Gomilo v cestnem okraju Radeškem.

G e s e t z

vom

wirksam für das Herzogthum Krain,

betreffend die Umlegung der Ratschach-Johannisthaler Bezirksstraße in der Strecke zwischen Johannisthal und Gomila im Straßenbezirke Ratschach.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam, da se zakon takoj sprejme tudi v tretjem branju.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga tretje branje.

Prosim torej glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo z načrtom zakona v celoti, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Zakon je v celoti potrjen in s tem je zajedno sprejet 2. predlog upravnega odseka.

Dalje nam je glasovati o predlogu:

(bere: — liešt:)

„3.) Deželnemu odboru se naroča, da predloži načrt v Najvišje potrjenje, potem ko bode na podstavi § 22. zakona z dne 28. julija 1889., dež. zak. št. 17, vprašal o tem dotična oblastva.“

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Končno nam je glasovati še o predlogu:

(bere: — liešt:)

„1.) Radeškemu okrajnemu cestnemu odboru se za preložitve v prilogi 45. deželnega odbora

označenega dela okrajne ceste Radeče-Dvor v progi med Dvorom in Gomilo dovoli iz deželnega zaklada podpora v znesku 3000 K, ki naj se izplačuje po napredku gradnje.“

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto in s tem je rešena 10. točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

11. Ustno poročilo upravnega odseka gledé dovolitve 5⁰/₀ naklade na najemščino od stanovališč v mestni občini Črnomelj (k prilogi 53.).

11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Bewilligung einer 5⁰/₀ Auflage von den Mietzinserträgissen in der Stadtgemeinde Tschernembl (zur Beilage 53).

Poročevalec Šubic:

Mestna občina Črnomelj je sklenila, da začne od l. 1900. počenši pobirati 5⁰/₀ naklado na najemščino od stanovališč v Črnomlju. To zahtevo utemeljuje tako, da ji primanjkuje sredstev za vzdrževanje mestnih agend, in da nikakor ni mogoče sedanjih doklad povišati. Občinske doklade znašajo namreč že 70⁰/₀. Poleg tega imajo tudi 10⁰/₀ priklado na užitnino od vina in mesa.

Pač bi se lahko to 10⁰/₀ priklado na užitnino nekoliko povišalo, a to bi močno zadelo domači vinski pridelek in kakor županstvo pravi, bi se bilo bati, da bi se ljudstvo s tem gnalo žganjepitju v naročje.

Kar se tiče izdatkov mesta Črnomelj, navaja županstvo, da znašajo troški 10.520 K, prihodki pa samo 4102 K. Vsled tega se kaže primanjklaj 6417 K. Ta primanjklaj se je do sedaj pokrival prvič z 10⁰/₀ priklado na užitnino od vina in mesa, nadalje s samostojno naklado 2 K na vsak hektoliter piva in s 70⁰/₀ priklado na direktne davke. Potem pa vendar še primanjkuje 700 K, da bi bili troški pokriti. Ta primanjklaj hoče občina pokriti s 5⁰/₀ naklado na najemščino od stanovališč. Proti pobiranju te naklade na najemščino od stanovanj sta se vložila dva protesta. Najprvo so vsi uradniki, ki bivajo v mestu, odločno protestirali, da se ta naklada naloži; dokazujejo namreč, da bi naklada v prvi vrsti uradnike zadela in ti so že itak iz raznih ozirov v Črnomlju na slabšem, kakor v drugih mestih. Oglasili so se tudi nekateri obrtniki, ki pravijo, da bi bila stanovanja za obrt predraga in da bi v bodoče težko izhajali, ako bi se jim ta naklada naložila. Oba protesta po mnenju deželnega odbora nista upravičena in tudi upravni odsek je mnenja, da se na nju ni ozirati, ampak je priporočati, da se dovoli mestni občini črnomaljski pobiranje 5⁰/₀ naklade na najemščino od stanovališč.

Upravni odsek na podlagi tega nasvetuje:

„Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1.) V mestu Črnomelj dovoljuje se pričenši z letom 1901. na dobo desetih let, torej do vstetega leta 1910 pobiranje 5% naklade na najemščino od stanovališč.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) In der Stadt Tschernembl wird vom Jahre 1901 ab auf die Dauer von zehn Jahren, somit bis inclusive 1910 die Erhebung einer 5% Auflage von den Mietzinserträgen bewilliget.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da temu sklepu izposluje Najvišje potrjenje.

2.) Der Landesausschuss wird beauftragt, diesem Beschlusse die Allerhöchste Sanction zu erwirken.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj pride na vrsto 8. točka dnevnega reda, katero smo prej izpustili, namreč:

8. Ustno poročilo finančnega odseka o načrtu zakona o uvedbi doneska od zapuščin za bolnične namene dežele Kranjske (k prilogi 33.).

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Gesetzentwurf, betreffend die Einführung eines Beitrages von Verlassenschaften für Spitalszwecke (zur Beilage 33.).

Poročevalce dr. Majaron:

Visoka zbornica!

V prilogi 33. predlaga deželni odbor načrt zakona, s katerim naj bi se uvedel prispevek od zapuščin za bolnične namene.

K temu so ga napotili — kakor pravi — opetovani pozivi visokega deželnega zbora, da naj premisluje, kako bi se dobili novi viri dohodkov v pokritje čedalje bolj naraščajočih izdatkov v deželnem gospodarstvu. Vžlasti so mu bili pred očmi od leta do leta večji stroški za deželno zdravstvo in med njimi v prvi vrsti potrebščina za bolnične namene. Zato je mislil pred vsem na vir, iz katerega bi se fundirala ta specijalna potrebščina. In v ta humanitarni namen naj bi služil kak nov dedščinski davek, kakor že v šolske namene služijo doneski od čistih zapuščin na podlagi deželnih zakonov z dne 18. decembra 1874. št. 1 iz leta 1875. in z dne 6. julija 1884. št. 15.

Deželni odbor je torej načrtil zakon, po katerem bi bilo od čistih zapuščin plačevati bolnici prispevek, kakor se od njih plačuje šolski prispevek,

in odmera bolničnega odseka naj bi se od odmere šolskega prispevka razlikovala samo v toliko, da se prispevki za bolnične namene ne začno kakor prispevki za normalnošolski zaklad že pri čistih zapuščinah, znašajočih nad 600 kron, ampak šele pri čistih zapuščinah, ki presegajo nad 2000 kron.

Po tem načrtu bi bilo dejanskega prihodka za bolnične namene pričakovati na leto najmanj 20.000 kron.

Deželni odbor torej priporoča, da bi se ustavno pritrdilo temu načrtu zakona, ki se sicer tesno drži določil in besedila v obeh deželnih zakonih zastran šolskega prispevka od čistih zapuščin.

Visoka zbornica! V finančnem odseku se je o tem predlogu deželnega odbora vršila živahna splošna razprava, ne da bi bilo prišlo do podrobne razprave.

Pred vsem se je konstatiralo, da je od čistih zapuščin v naši deželi že sedaj plačevati državne pristojbine in pa prispevek za normalnošolski zaklad. Z nasvetovanim prispevkom za bolnične namene bi torej pristopilo novo obdačenje čistih zapuščin, katero bi zadelo vse dediče in volilojemnike, ki participirajo pri zapuščinah nad 2000 kron čiste vrednosti. Dočim je šolski prispevek od zapuščin kakor pri nas, tako tudi po vseh drugih kronovinah uveden, pa nobena kronovina kakor taka dosedaj ni zahtevala dedščinskega davka za zdravstvene ali bolnične svoje svrhe.

Takšen davek se tačas plačuje le od čistih zapuščin na Dunaji, v Pragi, v Brnu, v Olomucu, Lvovu, v Gradcu in v Trstu in se steka v bolnične, odnosno dobrotvorne zavode imenovanih mest. Osnovan je največ na podlagi starih dvornih dekretov. Dunajski davek, ki je namenjen za c. kr. bolniške zavode na Dunaji, je bil moderno reguliran z zakonom od 31. decembra 1891, št. 72 dež. zak., tržaški pa je bil sploh uveden šele z zakonom od 23. avgusta 1898, št. 22 dež. zak.

Iz tega izhaja, da se tačas v nobeni kronovini ne pobira bolnični prispevek od zapuščin, ki se pripete po celi deželi, ampak le od zapuščin v nekaterih glavnih mestih. Ako se torej uvede davek za Kranjsko, kakeršnega nasvetuje sedaj deželni odbor, potem je to prednost, kakeršne druge kronovine ta čas še ne poznajo!

Bili so pa v finančnem odseku proti predloženemu načrtu drugi, stvarni ugovori in sicer bodisi principijalne, bodisi tudi konkretne narave.

V nekaterih načelnih ugovorih se je sploh zanikala opravičenost dedščinskih davkov, češ z njimi se krči zapustnikovo imetje, s tem pa se krči skrb za rodbino, za deželo in državo; če jih že zahteva država, je to vsaj nekoliko opravičeno s tem, ker država ščiti dedno pravo in dedno naslovstvo, dočim za pobiranje od strani dežele ni nikacega naslova. Ti ugovori so se pobijali s tem, da je dedščinski davek pravičen in najmanj občuten, ker zadene tistega, komur se po dedščini ali volilu imovina pomnoži, dasi se za pripadlo mu premoženje največkrat nič trudil ni. Dežele pa so opravičene iskati prihodkov iz takšnega davka, kakor iz drugih davkov, ker so občestva, ki imajo neprestane izdatke za mnoge občekoristne naprave.

Vzlasti velja to za našo deželo, do katere se stavijo čedalje večje javne zahteve. Ako se hoče tem naraščajočim zahtevam posebno v zdravstvenem oziru zadostiti, treba skrbeti za pokritje dotičnih izdatkov, in vsekakor je bolje, da se to vsaj deloma godi potom davka, ki se, kakor nasvetovani davek, plača le enkrat, nego li potom doklad, ki, kakor hitro sklenjene, so tudi že perpetuirane in vrhu tega zadevajo tudi cele množice taci, o katerih se ne more trditi, da so si res tudi kaj premoženja pridobili ali kak dohodek dosegli.

Drug ugovor je bil, da nov davek ni še umesten, ker še ni potreben in ker je za deželno gospodarstvo pričakovati tudi olajšav potom preodkazil iz državnih davkov. Na to se je odgovarjalo, da bolnični zaklad v kratkem zadenejo novi znatni troški in da treba specijalno zanj skrbeti, če bi tudi sicer smeli računati sploh na majhno kvoto državnih davkov.

Konkretno se je zahtevalo, da naj iz načrtanega obdačenja popolnem odpadejo zapuščine, dedščine ali volila, ki jih dobe otroci po svojih roditeljih. Utemeljevalo se je to s tem, da imajo descendentje prav posebno naravno pravico do premoženja ascendentov, da pri takem dednem nasledstvu se prav za prav ne izvrši prenos premoženja, ker to ostane v isti ožji rodbini, da končno descendentje prav mnogokrat pridejo po dedni razdelitvi premoženja v slabši položaj, nego so bili tedaj, ko še niso dedovali, a jim je zato živel skupni gospodar in reditelj. Nasproti temu se je pripoznavalo, da so taki slučajji vsekakor največjega ozira vredni; zato pa tudi predloženi načrt nastavlja davek za zapuščine, pri katerih participirajo otroci, roditelji ali zakonski drug zapustnika, z jako nizkimi zneski, dočim predlaga za dediče in voliljemnike, ki stoje z zapustnikom v oddaljenem razmerji, za polovico višje obdačenje. Kakor pa si država ne more kaj, da ne bi dedičem, ki stoje z zapustnikom v direktnem sorodstvu, predpisala vsaj 1% prenosnine, tako je tudi dežela na podlagi že sklenjenih zakonov pobirala šolski prispevek tudi od takšnih dedičev, kajti njim pripadajo v ogromni večini slučajev vse zapuščine, tako da bi se vsled njih oproščenja tudi vsakoletni prihodek iz nameravanega davka skrčil v majhno svoto.

Z druge strani se je zopet poudarjalo, da načrtani davek ni osnovan na pravični podlagi, če tudi bi se mu v načelu koncedirala opravičenost. Očitalo se mu je to, da je preliminiran šele za zapuščine, ki znašajo nad 2000 K čiste vrednosti, kajti po tem bi se v slučajji konkurence več dedičev ali voliljemnikov mnogokrat pripetilo, da bi deležniki morali plačati davek, akoravno bi veliko manj kot 2000 K zapuščine dosegli, dočim bi dediči brez konkurence ali ob manjši konkurenciji, ki torej več prejmo ali vender manj kot 2000 K, popolnem prosti ostali. Ker gre torej odmerjati takšen davek od celotne zapuščine, ne pa od deležev, ki pripadejo pozameznim dedičem ali legatarjem, zato bi bilo potrebno, da nameravani davek velja že za manjše zapuščine, kakor je to

uvedeno za šolski prispevek, kateri se prične že pri čistih zapuščinah, znašajočih nad 600 K.

Da se sedaj za bolnični prispevek nasvetuje tarifa šele od čistih zapuščin nad 2000 K naprej, to se je utemeljevalo z dvojnimi razlogom. Vprvo se je reklo, da naj bi bile male zapuščine proste tega, četudi neznatnega bremena. Ta nazor se je pobijal s tem, da se je opozarjalo na prej omenjene posledice tako visoke začetne meje, nadalje s tem, da male zapuščine pripadejo večkrat imovitejšim ljudem, in končno s tem, da bi finančni efekt novega davka mnogo trpel, ako bi se izpustila vsakoletna množica zapuščin izpod 2000 K čiste vrednosti.

Drugi razlog, zakaj je deželni odbor predlagal izpuščenje manjših zapuščin, je, ker visoka vlada celo hoče, da naj se obdačenje prične šele pri zapuščinah, ki presegajo 4000 K. Izjavila se je tako, ker se boji, da bi sicer sodišča z odmerjenjem bolničnega prispevka preveč dela imela. Sodiščem je namreč naloga, da pri zapuščinah, ki sestoje zgolj iz premičnin, odmerijo sama državno pristojbino, ako ne presega 20 gl. V taci slučajji, ki pa niso prepogostni, morala bi sodišča po predloženem načrtu odmeriti tudi bolnični prispevek. Če se pa pomisli, da v taci slučajji sodišča že sedaj odmerjajo in imajo na razpregledu šolski prispevek, če se nadalje pomisli, da po predloženem načrtu bi veljala za bolnični prispevek ista tarifa kakor za šolski prispevek, tako da bi odmera obeh prispevkov šla natančno z istim delom izpod rok, potem to dozdevno novo obremenjenje ne more biti razlog, da bi se postavila pri nameravanem obdačenju tako visoka, zraven tega pa stvarno kvarna meja. Nasprotno bi zahtevali ravno oziri na jednostavno odmerjenje, kolikor pristojna sodnim organom, da naj bi bolnični prispevek bil v tarifi popolnem kongruenten s šolskim prispevkom, torej veljal tudi za zapuščine pod 4000, odnosno 2000 K.

Nadalje se ni smatral pravičnim sistem progresije, kakeršen je probeden v načrtanem zakonu. Pravičen dedščinski davek se mora vsekakor ravnati po razmerji, v katerem se je nahajal zapustnik do svojih dedičev ali voliljemnikov. Na to različno razmerje se ozira državni zakon, ko predpisuje zapuščinsko pristojbino, ker razlikuje štiri vrste dedičev ali legatarjev, ki plačujejo 1%-no, 4%-no in 8%-no pristojbino. V prvo vrsto spadajo otroci, roditelji, zakonski drug zapustnika; v drugo pa pod gotovimi pogoji osebe, ki so bile pri zapustniku v službi. Obe te kategoriji plačujeta najnižjo pristojbino, namreč 1% od vrednosti s 25%-no priklado. Tretja kategorija, obsegajoča bližnje sorodnike zapustnikove do všteti otrok zapustnikovega brata ali sestre, plačuje 4% s 25% priklado. A za četrto kategorijo, v katero spadajo vsi ostali dedni slučajji, znaša državna pristojbina 8% vrednosti s 25% priklado. Očitalo se je torej načrtanemu zakonu, da teh različnih razmer dovolj ne vpoštevata, nego bi moral v primeri s tarifo za descendent, ascendent in zakonskega druga izdatno višje obdačiti vzlasti tiste sorodnike in tuje ljudi, za katere pri dedovanju velja 4%-na, odnosno 8%-na državna pristojbina. To,

da naj bi postranski sorodniki in celo tuji ljudje plačevali 50⁰/₀ več, nego prvi in direktni sorodniki i. t. d., ne ustreza načelu pravične porazdelbe dedšinskega davka. Opozarjalo se je v tem pogledu še posebej na zgoraj omenjeni dunajski zakon, v kojega lestvici za bolnični prispevek od čistih zapuščin se strogo ločijo navedene kategorije in sicer tako, da za tretjo kategorijo veljajo podvojeni odstotki druge kategorije, za le-to pa zopet podvojeni odstotki prve kategorije. Poleg progresije za državno pristojbino 1 : 4 : 8 ali 1¹/₄ : 5 : 10, velja za dunajski bolnični prispevek progresije 1 : 2 : 4, dočim se kaže po načrtanem zakonu prehod od descendantov in ascendentov k vsem ostalim dednim naslednikom v razmeriji 1 : 1¹/₂, kar je pač smatrati za bistveno pomankljivo. Glede tega se je pripominjalo, da je kazalo načrtani zakon nasloniti na obstoječi zakon o šolskem prispevku, kateri ima isto nepravilno progresijo. Zategadelj se je opozarjalo v finančnem odseku, da je deželni zakon z dne 6. julija 1887. št. 15 korektura potreben v prilog pravični porazdelbi šolskega prispevka in da bi znabiti kazalo pred vsem na ta način pomnožiti prihodke normalno-šolskega in s tem posredno prihodke deželnega zaklada.

Končno se je poudarjalo, da bi kazalo pri enem ali drugem načrtu ozirati se na novo pristojbinsko novelo z dne 16. avgusta 1899, št. 158 drž. zak., vzlasti pa na uporabnost njenih določil (§§ 12., 13 in 14.) pri odmeri zakladnih prispevkov.

To je, moja gosпода, resume razprav, ki so se v tem predmetu vršile v finančnem odseku. Glede na izražena različna mnenja, tudi načelne narave, in glede na to, da je vedno težko, odločiti se za pomnoženje javnih bremen, ni vzel finančni odsek predloženega načrta za bolnični prispevek v podrobno razpravo. Na drugi strani pa tudi ni hotel tega načrta „a limine“ zavreči, bodi si, ker je visoka zbornica sama dala nalog deželnemu odboru, naj vsekakor išče novih virov za deželne finance, bodisi ker se je pri splošnem pretresanju te predloge našlo, da bi se znabiti dalo s pravičnim intenzivnejšim obdačenjem nekaterih kategorij dednih naslednikov in legatarjev pomnožiti deželne prihodke, če za drugo ne, pa vsaj za normalno-šolski zaklad.

Tem nazorom finančnega odseka odgovarja predlog, ki si ga usojam staviti v njegovem imenu in ki se glasi:

„Deželni zbor skleni:

Načrt zakona v prilogi 33. se vrača deželnemu odboru z naročilom, da oziraje se na mnenja, izražena v finančnem odseku, proučuje znova vprašanje, ali in kako bi bilo čiste zapuščine obdačiti v bolnične, odnosno šolske namene in potem stavi kolikor moči sporazumno z visoko c. kr. vlado svoje nasvete visokemu deželnemu zboru.“

Deželni glavar:

Otvorjam razpravo.

K besedi se je oglasil ekszellenca baron Schwegel.

Abgeordneter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Der Antrag des Finanzausschusses bezüglich des vorliegenden Gesetzentwurfes geht dahin, daß nicht in die Specialdebatte eingetreten, daß aber anderseits der Landesausschuß beauftragt werde, auf Grundlage der Erwägungen, welche über diesen Gegenstand im Finanzausschusse stattgefunden haben, zu untersuchen, ob und unter welchen Bedingungen ein entsprechender Gesetzentwurf zum Zwecke der Erhöhung der Landeseinkünfte auf dem angegebenen Wege möglich wäre, und daß ferner der Landesausschuß auf Grundlage des Einvernehmens mit der hohen Regierung dem nächsten Landtage einen entsprechenden neuen Gesetzentwurf in Vorlage bringe.

Nachdem der Finanzausschuß selbst das Eingehen in die Specialdebatte nicht in Aussicht genommen hat, würde es eigentlich überflüssig erscheinen, in die Verhandlung über diesen Gegenstand einzutreten, wenn man denselben Standpunkt theilt. Auch ich bin der Ansicht, daß der vorliegende Gesetzentwurf sich für das Eingehen in die Specialdebatte nicht eignet. Weil aber der Landesausschuß beauftragt wird, eine neue Vorlage auf Grundlage der Erwägungen und der Anschauungen, welche im Finanzausschusse zum Ausdruck gekommen sind, auszuarbeiten, so halte ich es für nothwendig, noch weitere Erwägungen dem hohen Hause vorzulegen, welche in gleicher Weise von dem Landesausschusse bei seinen Studien in Berücksichtigung gezogen werden mögen.

Der Gegenstand, um den es sich hier handelt, ist principiell von einer gewissen Bedeutung und aus diesem Grunde kann ich nicht umhin, auch die principielle Seite selbst ins Auge zu fassen.

Der Herr Berichterstatter hat hervorgehoben und es ist ja auch im Berichte des Landesausschusses darauf hingewiesen, daß diese Vorlage aus dem Grunde ausgearbeitet wurde, weil wiederholt dem Landesausschusse der Auftrag erteilt worden ist, zu prüfen, ob und welche neue Einnahmequellen zur Bedeckung der steigenden Bedürfnisse des Landes gefunden werden könnten.

Nun fragt es sich an erster Reihe, ob der Landesausschuß den Intentionen des hohen Landtages bei Auffindung neuer Einnahmequellen dadurch am besten entsprochen hat, daß er der Bevölkerung neue Lasten auflegt oder ob vielleicht solche auf anderem Wege zu suchen wären.

Die Belastung mit Steuern ist eine Einnahmequelle, aber unter Umständen bedenklich und gefährlich und zwar nicht nur deshalb, weil sie eine Last auflegt, sondern weil ein unzweckmäßiges Gesetz sogar die bestehenden Einnahmen gefährden kann. Unzweckmäßig aufgelegte hohe Steuern sind gemeinlich schlecht, als geringe, die aber sicher eingehen.

Aus principiellen Gründen ist bei einer Steuer wesentlich auch die Frage zu untersuchen, ob durch Erhöhung einer Abgabe nicht vielleicht eine Situation geschaffen wird, welche das Einkommen, statt es zu vermehren, wesentlich verringert, nebenbei aber auch die Steuermoral auf das wesentlichste beeinträchtigt.

Beim vorliegenden Gesetze handelt es sich um Fondsgebühren. Staatsgebühren, Fondsgebühren, alle diese Steuern sind in Oesterreich in solcher Menge vorhanden, daß man wirklich in dieser Richtung schon

vollkommen befriedigt sein könnte, wenn mit einer neuen Auflage nicht fort und fort operirt wird. Die Fondsgebühren, welche hier in Frage kommen, verdienen ganz besondere Beachtung. Ich bin damit einverstanden, daß wir Einnahmen schaffen, welche z. B. zur Hebung der Wohlthätigkeitsanstalten und zur Erleichterung der Abgaben, welche für diese zu tragen sind, zweckmäßig dienen.

Aber wir müssen doch fragen, ob das Land Krain berufen ist, in allen diesen Dingen, wie schon der Herr Berichterstatter hervorgehoben hat, immer in erster Reihe voranzugehen und Abgaben zu schaffen, welche in keinem anderen Lande bestehen und welche selbst in reicheren Ländern, denen ganz andere Mittel zu Gebote stehen, bis jetzt nicht als solche Abgaben bezeichnet werden konnten, die sich in dieser Hinsicht empfehlen.

Wir haben seit Anfang des Jahrhunderts die Normalschulfondsgebühren, die auf Anregung der Regierung in Krain, wie in den übrigen Ländern anfangs der sechziger Jahre in einen Schulbeitrag umgewandelt wurden. Bei uns wurde dieser ursprünglich durch das Gesetz vom Jahre 1874 festgesetzt, durch ein nachträgliches Gesetz aber diese Einnahmen noch erhöht. Die Schulbeiträge, wie sie ursprünglich nach dem Normalschulfondsbeträge formuliert waren, bestehen heute fast in allen Ländern, aber es ist nicht uninteressant, die Thatsache zu constatiren, daß wir in dieser Richtung schon nach dem gegenwärtigen Gesetze, ebenso wie Steiermark und Kärnten, den übrigen Ländern vorangehen. Unser Schulbeitrag ist heute und selbst in den reichen Ländern Böhmen, Mähren, Schlesien und Niederösterreich nach dem bestehenden Gesetze geringer.

Ich möchte in dieser Richtung kurz darauf hinweisen — ich will nicht die ganze Scala produciren — daß der wesentliche Unterschied darin besteht, daß in den übrigen Ländern der Schulbeitrag schon bei einem Satze von 40.000 fl. mit der $\frac{1}{2}\%$ Umlage ein Ende nimmt, während bei uns eine viel höhere, bis auf 100.000 fl. steigende Scala und ein Steuersatz bis zu 1% existirt. Nur Triest geht noch höher, wie die übrigen Länder, hält sich aber noch immer niedriger als wir, indem es bis zu 0.7% aufsteigt.

Beispielsweise wäre zu erwähnen, daß man in Böhmen 1 fl. auf einen Nachlaß von 500 bis 1000 fl. bezahlt, während bei uns schon bei 300 bis 500 fl., also in dieser niedrigsten Stufe, derselbe Satz besteht. Also schon in dieser niedrigsten Stufe ist die Behandlung bei uns ungünstiger als in Böhmen. Aber das reiche Böhmen hört mit 40.000 fl. auf, während bei uns ein anderer Maßstab besteht, wir gehen bis 1% , während in den übrigen Ländern mit $\frac{1}{2}\%$ die Belastung aufhört.

Was aber die Spitalgebühren betrifft, hat schon der Herr Berichterstatter darauf hingewiesen, daß dieselben eigentlich vom Standpunkte einer Landesaufgabe ein Unicum wären. Kein Land hat Spitalgebühren in der Form eingeführt, wie sie hier proponirt werden. Eine ähnliche Abgabe besteht nur für die Reichshaupt- und Residenzstadt Wien. Sie besteht aber nicht für Niederösterreich, wie überhaupt in keinem anderen Lande. Spitalbeiträge, wie sie gegenwärtig eingehoben werden — es ist dies auch schon gesagt worden und ich werde das Gesagte nicht wiederholen — basiren auf allerhöchsten Verordnungen aus früherer Zeit und bestehen

nur für einzelne Spitäler in Prag, Brünn, Olmütz, Lemberg, Graz u. s. w. Dieselben haben aber nicht den Character von Landesaufgaben und — ich möchte das noch hervorheben — übersteigen nicht die Höhe von $\frac{1}{2}\%$, während wir bis 1% gehen, also auch in dieser Richtung ein besonderes Unicum produciren.

Wien ist allerdings diejenige Stadt, welche in dieser Richtung eine sehr ernste Abgabe eingeführt hat, von der aber auch so ziemlich bekannt ist, daß sie in einem Umfange eingeführt wurde, der dem Zwecke der Abgabe vielleicht nicht entspricht.

Man kann es hören, daß sich dort diese Abgabe nicht so bewährt hat, wie man glaubte, weil die Verlassenschaftsabhandlungen soviel als möglich von Wien entfernt und an anderen Orten durchgeführt werden, wodurch der Stadt Wien manche Einnahme entgeht. Das ist eben die Folge von verfehlten Gesetzen, diese haben einen Effect nur bis zu einer gewissen Grenze, darüber hinaus geht es nicht und wenn wir bei den Verlassenschaftsgebühren zu weit gehen, wird die Folge die sein, daß andere Mittel und Wege werden gefunden werden, wodurch die Verlassenschaftsgebühren schwerlich den Erfolg geben werden, den man zunächst erwartet.

Aber selbst Wien ist in dieser Richtung nicht so weit gegangen, wie der Vorschlag, den uns der Landesausschuß macht. Der Landesausschuß in seinem Entwurfe beantragt, bis zu 1% der Gebühren zu gehen. Es ist hier immer nur die erste Kategorie der directen Descendenten ins Auge gefaßt, über die anderen werde ich später sprechen. Wien geht nur bis 0.7% , bleibt also auch unter dem Satze von Krain. Wir würden das erste Land sein, welches ein solches Gesetz schafft, das die Bevölkerung am meisten belastet, und wenn gegenüber der Belastung, wie sie in Wien eingeführt ist, von erfahrenen Leuten versichert wird, daß eine große Menge von Verlassenschaftsabhandlungen dem Zwecke, welches dieses Gesetz im Auge hat, durch die verschiedensten Mittel, die nicht schwer zu finden sind, entriickt wird, so glaube ich, daß wir in Krain keinen Grund haben, dieses Beispiel nachzuahmen.

Der Herr Berichterstatter hat besonders eine Erwägung hervorgehoben, die er beachtenswerth findet. Ich theile seine Auffassung, daß die Verlassenschaften, bei denen Vermögensübertragungen verschieden mit 1% , 4% und 8% sammt Zuschlägen besteuert sind, auch bei Fondsgebühren verschieden behandelt werden sollen.

Dieser Gesetzentwurf hat in dieser Hinsicht die Verdoppelung ins Auge gefaßt und darüber läßt sich discutiren. Doch bin ich grundsätzlich der Meinung, daß es sich nicht empfehlen würde, bevor andere Länder diesen Weg betreten, jetzt schon von unserer Seite den ersten Schritt in dieser Richtung zu thun, es dürfte sich vielmehr empfehlen, ein Bißchen abzuwarten, bis die Erfolge in den anderen Ländern zutage treten, und wir uns ein Urtheil darüber zu bilden in der Lage sind.

Wenn der Herr Berichterstatter gesagt hat, die Progression ist richtig, und wenn er die Progression in der Richtung durchgeführt hat, daß er verschiedene Kategorien der Vermögensübertragungen in Todesfällen ins Auge faßte, so will ich, wie gesagt, dies anerkennen. Aber die andere Progression, die nebenbei mitwirkt, die Progression im Percentansatze der Umlage, ist auch nicht zu übersehen. Die Progression der Erhöhung einerseits bei der Kategorie der Erben, andererseits bei der Höhe

des Nachlasses ist ein Moment, das ernstlich im Auge behalten werden muß. Andere Geseze wenden bei Fondsgebühren zu Spitalzwecken weder in der einen, noch in der andern Richtung die Progression an; diese werden z. B. in Prag und auch an anderen Orten mit $\frac{1}{2}\%$ des Nachlasses besteuert, gleichgiltig ob die Kategorie des Erbes in der ersten, zweiten oder dritten Classe steht und gleichgiltig, welchen Betrag die Summe erreicht. Dies wäre zu erwägen und der Landesausschuß möge auch weiters in Erwägung zu ziehen sich berufen fühlen, ob auf diesem Wege jener Erfolg erzielt werden wird, den wir in Aussicht nehmen.

Der Landesausschuß hat berechnet, daß aus dieser Steuer circa 20.000 K jährlich eingehen werden. Diese Berechnung stimmt, wenn man annimmt, daß in Krain durchschnittlich per Jahr Vermögensübertragungen auf den Todesfall im Werte von 1,700.000 bis 1,800.000 fl stattfinden — und wenn man den mittleren Satz von 0.62% bei diesen Übertragungen annimmt, was einem Durchschnitte zwischen 0.25% bis 1%, in welchem die Steuer fixiert ist, gleichkommt, so würde sich allerdings das Resultat von 20.000 bis 21.000 K ergeben.

Wie gesagt, der finanzielle Erfolg würde unter dieser Form eintreten, wenn man sicher wäre, daß in jeder anderen Hinsicht die Durchführung des Gesetzes die volle Garantie bietet. Ich frage aber: Ist es ganz gerechtfertigt, daß bloß für die Zwecke unseres Krankenhauses diese Steuern von den Verlassenschaften im ganzen Lande eingehoben werden? Schon der Umstand, daß bei Fondsgebühren an anderen Orten zu Zwecken des Spitals nur nach einzelnen Ortschaften behandelt wird und nicht nach Ländern, weist darauf hin, daß eine ähnliche Behandlung nicht nur gerechtfertigt, sondern auch zweckmäßig ist. Wir finden kein Land, welches eine Einhebung macht zu Zwecken eines in einer einzelnen Stadt bestehenden Krankenhauses. Es ist wahr, unser Krankenhaus ist wesentlich als Landesanstalt eingerichtet und wir haben die Hoffnung gehabt, daß dadurch allen einzelnen Theilen des Landes gedient werde.

Nichtsdestoweniger stellen sich jetzt Erscheinungen heraus, durch welche wir gezwungen sind, auch anderen Spitälern ebenso den Charakter der Oeffentlichkeit zu gewähren, als auch Beiträge zu leisten. Wir haben dieselben Erscheinungen in Rudolfswert, beziehungsweise Randia und in Gurkfeld ins Auge zu fassen und das wird auch an anderen Orten geschehen.

Es sind dies also Spitalzwecke, die nicht mehr nach dem allgemeinen Gesichtspunkte des Landes, sondern nach der Peripherie einzelner Städte zu beurtheilen sind. Es ist daher nicht richtig, daß das ganze Land für solche Localzwecke mitwirkt und erscheint es unverständlich, daß, wenn später einmal eine Verlassenschaft in Rudolfswert abgehandelt wird, die Gebühren nicht der dortigen Krankenanstalt, sondern dem Spital in Laibach zugute kommen. Der Billigkeit entspricht es in diesem Falle, wenn Sie schon den Standpunkt dieses Gesetzes einnehmen, daß auch dem Orte, wo die Verlassenschaft abgehandelt wird, wenn sich dort ein Krankenhaus befindet, die betreffenden Gebühren zugute kommen.

Alle diese Erwägungen, glaube ich, werden uns doch vielleicht bestimmen, etwas vorsichtiger zu sein bei Gesezen, die vielleicht gerade den Zweck, den wir im Auge haben, nicht erreichen, aber eine ernstliche Belastung schaffen.

Es wird aber vielleicht ein besseres Mittel geben die Einkünfte des Landes zu schonen und dieses bestünde darin, daß wir sparsamer sind. (Klici: — Rufe: So ist es!) Diese 20.000 K, die Sie durch dieses Gesetz einnehmen wollen, können Sie sehr leicht ersparen hier in diesem VerhandlungsSaale, wenn Sie gewisse Ausgaben nicht gar zu leicht, zu großmüthig gewähren, wenn Sie z. B. Anträge, die der Finanzausschuß nach reiflicher Erwägung gestellt hat, nicht im Handumdrehen umwerfen und Gelder bewilligen, wo diejenigen, welche Sie in den Ausschuß zur gründlichen Vorberathung aller Anträge entsendet haben, finden, daß die betreffende Ausgabe nicht gerechtfertigt ist.

Wie kommen wir z. B. dazu, Haltestellen der Südbahn zu subventionieren? Das sind Dinge, um deretwillen wir uns ernstliche Vorwürfe machen müssen, wenn wir gegen den Antrag des Finanzausschusses beschließen.

Wo soll eine Haltestelle errichtet werden? Dort, wo der Verkehr eine solche erfordert. Und wer soll die Last tragen? Der, der die Verkehrseinnahme hat. Der Staat kann auch nicht gezwungen werden, ebenso wie das Land, Haltestellen zu errichten an einer Privatbahn und wenn wir dafür Geld bewilligen, so werfen wir es einfach hinaus. (Odobranje. — Beifall.)

Was haben wir bei Randia gethan? Dies geschah auch gegen den Beschluß des Finanzausschusses. Wir subventionieren ohnedies die Krankenanstalt in Randia nach Verhältnis unserer Mittel ganz reichlich und es wurde von Seite des Finanzausschusses beantragt, bei dieser Subvention zu bleiben. Die Subvention hört im nächsten Jahre auf und da hätten wir wieder berathen, ob dieselbe Subvention weiter zu gewähren wäre, und gewiß hätte der Landtag dieselbe gewährt. Ein einziger Antrag aber, der plötzlich hier gestellt wurde, genügte, um unsere guten Herzen zu bewegen, den Beschluß des Finanzausschusses umzustößen. Und so werfen wir mehr als 20.000 K hinaus. Nun wollen Sie aber Einnahmequellen schaffen durch Belastung der Verlassenschaften, Einnahmequellen, die den erwarteten Erfolg vielleicht gar nicht haben werden, die vielleicht auch nicht gerecht sind und auf der anderen Seite werfen Sie überflüssig das Geld hinaus. Die 20.000 K sind mit der entsprechenden Sparsamkeit und bei guter Verwaltung viel leichter in ein Paar Stunden in diesem hohen Hause zu gewinnen, als einen Gesetzentwurf zu beschließen, der gewiß ganz gut gemeint ist, der aber nach meiner Ansicht durchaus nicht seiner Aufgabe entspricht. Daß Krain immer mit Begeisterung Steuern übernimmt, ist bekannt und es ist fast ein geflügeltes Wort geworden, daß wir mit der Einführung von Abgaben anderen vorangehen, mit Abgaben, welche selbst reiche Länder, die über ganz andere Mittel wie wir verfügen und die bei ihrer Verwaltung sehr vorsichtig sind, nicht als zweckmäßig erkannt haben.

Ich habe geglaubt, diese Erwägungen hier vorbringen zu dürfen, damit dieselben entsprechend in Berücksichtigung gezogen werden, stimme aber selbstverständlich dem Antrage des Ausschusses zu, welcher nicht das Eingehen in die Specialdebatte, sondern die Zurückweisung des ganzen Antrages an den Landesausschuß zum Zwecke hat. (Odobranje. — Beifall.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Schaffer ima besedo.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Obwohl die Frage, um die es sich handelt nach dem Stadium in welchem sie sich im Augenblicke befindet, nur eine Art akademischen Charakters hat, so ist es doch meine Aufgabe als Landesausschussreferent im Gegenstande, erstens gegen die Einwendungen, die von verschiedenen Seiten gemacht wurden, einigermaßen Stellung zu nehmen, anderseits den Landesausschuss — fast möchte ich sagen — zu vertheidigen, daß er es gewagt hat, diese Vorlage vor das Haus zu bringen, nachdem von verschiedenen Seiten Andeutungen und Erklärungen gefallen sind, es sei eigentlich eine ungeheuerliche Zumuthung, die man dem hohen Landtage mit dieser Vorlage gemacht hat.

Zu diesem Zwecke müssen Sie mir doch gestatten, einen kleinen historischen Excurs zu machen, den ich aber ganz kurz halten werde.

Wie schon Seine Excellenz, der unmittelbare Herr Vorredner gesagt hat, handelt es sich um eine Abgabe, die in ziemlich gleicher Form bereits älter als 100 Jahre ist. Ich werde aber nicht diese ganze Zeit vor Ihnen aufrollen, sondern gehe sofort auf das Jahr 1874 über und überbringe sonach den ganzen Zeitraum von 1788 bis zum Jahre 1874. In diesem Jahre wurde zum erstenmal die Normalschulfondsabgabe von Verlassenschaften in ihrer derzeitigen Form eingeführt. Wenn sie die Verhandlungen nachlesen, werden sie finden, daß damals eine viel stärkere Belastung als später thatsächlich statuiert worden ist, vom Landtage eigentlich in Aussicht genommen war und nur dadurch, daß die Regierung einer solchen Belastung nicht zustimmen wollte, allmählich jene Sätze herauskamen, die im Gesetze vom Jahre 1874 enthalten sind. Und doch waren im damaligen Landtage gewiß Männer, an deren außerordentlich conservativer Gesinnung und an deren Bestreben, den Säckel des Landes zu schonen und die Steuerträger nicht übermäßig zu belasten, gewiß nicht gezwweifelt werden konnte. Trotzdem haben dieselben damals keinen Anstand genommen, namentlich auch für die kleinen Verlassenschaften eine vierfach so starke Belastung in Aussicht zu nehmen — und zwar widerspruchslos — als wie sie thatsächlich eingeführt wurde.

Wie die Herren wissen, bedeutet die Belastung, wie sie im Gesetze vom Jahre 1874 und in dem späteren Gesetze von 1889 enthalten ist, für die kleineren Verlassenschaften eine Belastung von $\frac{25}{100}$, beziehungsweise $\frac{3}{10}$ und $\frac{35}{100}$ ‰, während damals von Seite des Landtages eine Belastung von 1 ‰ schon für die kleinen Verlassenschaften in Aussicht genommen wurde.

Ebenso gestatte ich mir daran zu erinnern, daß bei dem erwähnten Nachtragsgesetze aus dem Jahre 1889 vom Landtage eine Progression bis auf $1\frac{1}{2}$ ‰ widerspruchslos in Aussicht genommen worden ist und auch wieder die Regierung es war, die den Satz auf 1 ‰ heruntergesetzt hat.

Es war zu jener Zeit bereits eine Reihe von Collegen (Poslanec ekszellenca baron Schwegel: — Abgeordneter Excellenz Freiherr von Schwegel: Begeisterte Steuerzahler. — Veselost — Heiterkeit) im Hause, die jetzt noch immer zu dessen Mitgliedern zählen; heute treten diese Herren als Gegner des Gesetzes auf, damals jedoch machten sie gegen eine viel stärkere Progression keine Einwendung und fanden nichts Beden-

liches darin. Daraus will ich nur deduzieren, daß man es doch nicht sonderbar finden sollte, wenn der Landesausschuss jetzt in Übereinstimmung mit der durch eine Reihe von Jahren bestätigten Anschauung des Landtages, mit einer solchen Stala vor das Haus kommt, wie sie in der Beilage 33 enthalten ist; der Landesausschuss konnte wahrlich nicht voraussehen, daß darin plötzlich etwas Neues, Bedenkliches und Ungeheuerliches gefunden werden würde. Dies kann man nach der historischen Entwicklung dieser Frage, nach der Art, wie sich dieselbe in den verschiedenen Zeiten in diesem Landtage dargestellt hat, ruhig behaupten.

Im Großen und Ganzen werden eigentlich derzeit meist Einwendungen principieller Natur gemacht. Es waren mehrere Herren im Finanzausschusse — ihre Meinung hat auch im vortrefflichen Berichte des Herrn Berichterstatters Ausdruck gefunden — die überhaupt gegen jede Erbschaftsteuer, speziell bei Ascendenten und Descendenten sich ausgesprochen haben. Ich habe schon im Finanzausschusse erwidert, daß dies ein Standpunkt sei, den man allenfalls discutiren könne, der aber jedenfalls allen unseren bisherigen Traditionen auf diesem Gebiete widerspricht. Seit jeher sind die Verlassenschaftsgebühren als eingebürgerte Steuern betrachtet worden und dies sollte man nicht verkennen. Wenn man eine vermehrte Abgabe schafft, empfiehlt es sich, bis zu einem gewissen Grade auf eingewöhnte Formen zurückzukommen; ein solcher Vorgang erscheint weniger drückend, als wenn man völlig neue Abgaben erfindet und damit an die Steuerträger herantritt. Dies war auch mit einer der Gesichtspunkte, auf Grund deren der Landesausschuss keinen Anstand nahm, mit einer solchen Vorlage zu kommen.

Des weitern hatte der Landesausschuss an der Hand der Thatsachen und der früheren Verhandlungen die Überzeugung, daß der Landtag bei wiederholten bezüglichlichen Beschlüssen von der Intention geleitet war, es sollte durch entsprechende Maßnahmen eine wirkliche Vermehrung der Einnahmequellen des Landes geschaffen werden.

Auch der Vorwurf, daß eine solche Abgabe noch nirgends besteht, ist nicht so ganz richtig; höchstens könnte man sagen, sie sei anderwärts nicht als Landesausschussverlassenschaftsabgabe gedacht gewesen. Daß aber für gewisse Spitäler ähnliche Abgaben bestehen, wurde zugegeben. Bei uns in Krain haben wir jedoch nur ein einziges großes Spital, das in Laibach, für welches diese Abgabe füglichweise eingeführt werden könnte. (Klici — Rufe: Mehrere!) Die anderen Spitäler sind klein und können gegenüber dieser Anstalt in Bezug auf seine Bestimmung und Leistungsfähigkeit nicht in Vergleich gezogen werden und nicht in Betracht kommen. Daß man dieses einzige große Spital, das weit über 700.000 fl. gekostet hat und dessen Regie nach Zehntausenden zählt, herausgreifen wird, wenn man eine solche Abgabe einzuführen beabsichtigt, ist nach meiner unmaßgeblichen Meinung durchaus begreiflich.

Ebenso vermag ich einen Vorwurf, selbst wenn die bezüglichliche Thatsache richtig wäre, darin nicht zu finden, daß wir etwas schaffen, was noch nirgends besteht. Es mag vielleicht im allgemeinen nicht angezeigt sein, die Steuern als dasjenige Gebiet anzusehen, auf dem man rasch vorangehen soll; aber bloß daraus, daß anderswo eine Abgabe nicht besteht, kann sicherlich

gegen die Zweckmäßigkeit oder Nothwendigkeit einer solchen kein Argument geschöpft werden.

Jetzt komme ich auf den Schluß der Rede des verehrten Vorredners, der beiläufig gesagt hat: Ja es gibt eine andere Einnahmequelle, das Sparen. Das ist richtig, das Sparen kann auch eine indirecte Einnahmequelle sein. Aber es wird doch niemand im Ernste behaupten wollen, der Landtag habe in der Resolution, in der er den Landesausschuß beauftragte, neue Quellen zu eröffnen, an das Sparen gedacht! (Veselost — Heiterkeit.) Das war der Sinn der Resolution nicht, da hat mein hochverehrter Freund und Vorredner ein wenig über das Ziel geschossen. Wenn wir immer sparen wollten, so könnten wir freilich noch Manches hereinbringen. Diese Art der Einnahmenvermehrung konnte aber wie gesagt in dem Auftrage an den Landesausschuß unmöglich gemeint sein, sondern man verlangte eine neue Quelle, aus der frisches Geld in den Säckel des Landes gelangen könnte.

Daß diese Aufgabe nicht leicht sei, hat die heutige Verhandlung gezeigt, und ich constatire, daß von keiner Seite, von welcher gegen diese Vorlage opponiert wurde, irgend ein anderer, geschweige besserer Vorschlag gemacht worden ist. Ich gebe zu, man ist dazu nicht verpflichtet, das Recht der Kritik ist unbegrenzt; ich nehme es für mich in Anspruch und räume es auch den Herren ein. Aber merkwürdig ist es doch, daß so viele die Vorlage kritisierten, aber niemand einen andern oder besseren Vorschlag machte. (Klic — Ruf: Das ist schwer.) Freilich ist es schwer, aber die Opposition hätte an Kraft und Berechtigung gewonnen, wenn einer der Opponenten in der Lage gewesen wäre, nicht nur einen negativen Standpunkt einzunehmen, sondern eine bessere rationellere Abgabe in Vorschlag zu bringen. (Poslanec ekscelenca baron Schwegel: — Abgeordneter Excellenz Freiherr von Schwegel: Sparen! — Veselost — Heiterkeit.) Da muß ich doch nochmals darauf zurückkommen, daß das Sparen gewiß eine schöne Sache und nicht ausgeschlossen ist, aber dies war bestimmt nicht die Intention des Landtages bei Ertheilung der betreffenden Aufträge an den Landesausschuß. (Poslanec ekscelenca baron Schwegel: — Abgeordneter Excellenz Freiherr von Schwegel: Er soll aber jetzt diese Intention fassen.) Sparen ist eine negative Art, das Einkommen zu vermehren. Hier war aber der Auftrag erteilt, die Einnahmen positiv zu erhöhen. Damit glaube ich diesen Punkt entsprechend richtiggestellt zu haben.

Wenn ich den gesammten Eindruck zusammen fasse, den mir diese ganze Verhandlung im Finanzausschuß und im Hause gemacht hat, so glaube ich, die Bedeutung des Vorschlages, beziehungsweise das Angeblich Drückende an demselben ist im Großen und Ganzen weit übertrieben worden. Würde diese acceptiert werden, so wäre nach meiner Überzeugung, und ich habe diese auch jetzt noch im vollen Umfange, eine verhältnismäßig wenig drückende Umlage geschaffen worden. Es scheint mir namentlich gar nicht irrationell, und kommt in den verschiedensten Ländern vor, daß für Wohltätigkeitszwecke verschiedener Art besondere Zwecksteuern eingehoben werden. Dabei habe ich es im Finanzausschuß schon gesagt und wiederhole es hier: Die weitere Absicht des Landesausschusses war die — wenn diese Vorlage Gesetz geworden wäre — die jährlich

eingehende Summe nicht für laufende Ausgaben zu verwenden, sondern allmählich anwachsen zu lassen zu einem Krankenhausfonde, aus welchem jeweilig Bauherstellungen und andere außerordentliche Ausgaben, die binnen wenigen Jahren und dann später wieder unvermeidlich sein werden — wenn ich noch im Landtage sein sollte, so werde ich Sie daran erinnern — hätten bestritten werden können, Ausgaben, die dann seinerzeit bei Abgang eines solchen Fondes eine viel empfindlichere Belastung bilden werden. Es wäre nach meiner Meinung höchst erwünscht gewesen und hätte sehr gut gethan, wenn ohne weitere Bedrückung der Bevölkerung innerhalb 5 bis 6 Jahren immer wieder ein Betrag von 60.000 bis 80.000 fl. für Herstellungen der bezeichneten Art verfügbar geworden wäre. Die Herren sind nicht dieser Meinung, aber meine Ansicht bleibt die, daß das ein vorsichtiger und rationeller Vorgang gewesen wäre. Wir reden so oft vom Sparen, wir kennen uns aber viel zu gut, um nicht zu wissen, daß das noch viel akademischer ist, als vieles Andere. Wir reden immer vom Sparen, aber in concreto geben wir das Geld aus. Umgekehrt hat es auch hier geheißt, eine neue Einnahmequelle finden; wenn aber eine vorgeschlagen wird, so gefällt gerade diese nicht. So sind wir nach der einen und der andern Seite in abstracto auf einem guten Wege, aber sowie es sich handelt, gegebenen Falles etwas durchzuführen, thun wir es nicht.

Ich mag zugeben — und damit schließe ich — daß es momentan von keiner weiteren Bedeutung oder Bedenlichkeit sein wird, die vorgeschlagene Einnahmequelle nicht zu eröffnen, dem Landesausschuße insbesondere kann es ja mehr oder weniger — verzeihen Sie den Ausdruck — alles eins sein; ich bin aber der sicheren Überzeugung, daß wir innerhalb nicht ferner Jahre in die Lage kommen werden, neue Einnahmequellen eröffnen zu müssen, beziehungsweise der Bevölkerung neue Lasten aufzuerlegen, die weit drückender sein werden, als diejenige, die hier vorgeschlagen wurde. (Odobravanje — Beifall.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec vitez pl. Langer ima besedo.

Abgeordneter Ritter von Langer:

Ich habe nur einige kurze Worte zu bemerken in Bezug auf die Ausführungen des Herrn Dr. Schaffer.

Er hat uns hier im Hause und auch im Finanzausschuße eine neue Perspektive eröffnet, nämlich daß ein Fond geschaffen werden soll. In der Vorlage des Finanzausschusses wird aber nicht von einem Fonde gesprochen, sondern davon, daß die Regie sich veranlaßt hat, daß zur weiteren Deckung es nothwendig ist, eine Steuer für das Spital zu erheben. Wenn wir also einen Fond schaffen sollen durch eine Erbsteuer, so führen wir eben eine Erbsteuer ein, um dem Spital ein Vermögen zu schaffen und warum? Weil wir dasselbe nach Jahren zu Bauten nothwendig haben werden.

Dr. Schaffer meinte, es sei theoretisch zu sparen. Wenn man kein Geld hat, baut man nicht, dies umsomehr, als das Spital schon genug gekostet hat.

Herr Dr. Schaffer meint weiter, man möge doch eine andere Einnahmequelle nennen, wenn man

schon diese, die er vorgeschlagen hat, nicht gutirt. Nun da möchte ich vielleicht einen Vorschlag machen. (Klici — Rufe: Sehr gut!)

Das Landes-Spital in Laibach ist ein Spital, welches so außerordentliche Vortheile für Laibach selbst bietet gegenüber dem Vortheile des flachen Landes, daß man als selbstverständlich annehmen könnte, daß die Stadt Laibach dem Rechnung trägt. Ich bitte sehr, was hat Laibach diesem Institute für Zuschüsse geboten gegenüber dem großen Nutzen, den Laibach davon genießt? 36.000 fl. ein für allemal bei Gelegenheit des mit einem Kostenaufwande von nahezu 800.000 fl. verschlingenden Spitalbaues, also kaum 5% des gesammten Bauaufwandes. Und nun frage ich: Welchen Spitalsbedürftigen kommt das Spital mehr zugute, denen von Laibach oder denjenigen vom flachen Lande? Man wird antworten, bedeutend mehr Kranke aus dem flachen Lande werden verpflegt. Das ist aber unrichtig, man muß die Berechnung folgendermaßen anstellen: Welchem Perzentatz der Spitalsbedürftigen in Laibach kommt das Spital zugute und wieviele Perzent der Spitalsbedürftigen des flachen Landes sind bisher daselbst aufgenommen worden? Da wird man finden, daß das Spital mehr den Kranken von Laibach zugute kommt, als der Bevölkerung am flachen Lande. Abgesehen davon hat Laibach das große Spitalpersonal und alle die Ärzte, welche sich dadurch daselbst aufhalten. Darüber brauche ich aber nicht weiter zu sprechen. Laibach mit einer Bewohnerzahl von 40.000 Menschen hat nicht ein städtisches Spital; es entfallen infolge dessen die gesammten Spitalauslagen, die eine Stadt mit 40.000 Einwohnern haben sollte, auf das Land und die Stadt erspart dieselben. (Klici — Rufe: So ist es!)

Wenn in Anbetracht dieses Umstandes der Landesauschuß, anstatt an die Einführung einer Erbsteuer zu denken, vorher an die Stadt Laibach herangetreten wäre und ihr auseinandergelegt hätte, wie viele Vortheile ihr das Krankenhaus bringt und gefragt hätte, ob sie nicht geneigt wäre, dafür einen ständigen Beitrag zu leisten, so wäre das nach meiner Ansicht vorangehender gewesen. Aber der Landesauschuß hat gedacht, wir gehen lieber zur Erbschaftsteuer über, sowie wir es ungefähr beim Normal-schul-fonde gemacht haben. Da ist es am leichtesten die Herren zu bewegen, dafür zu stimmen, wenn man eine Erbsteuer unter einem schönen Namen einführt. Die Erbsteuer, welche beim Normal-schul-fonde vorkommt, ist einfach eine Landeserbsteuer und die Erbsteuer, welche für das Spital eingeführt werden soll, ist auch eine Landeserbsteuer. Man hat sich aber vor diesem odiosen Namen gefürchtet und hat gesagt: die Normal-schul-fonderbsteuer, die zahlen wir für unsere Kinder. (Veselost — Heiterkeit.) Heute kommt man mit einer Spitalerbsteuer für die „armen Kranken“. Das sind alles Titel ad honores, (Ponovljena veselost — Erneuerte Heiterkeit) sonst gar nichts. Es handelt sich hier um eine Landeserbsteuer und diese ist meiner Ansicht nach etwas, was sonst nirgends in solchem Maße eingeführt wurde, wie es hier vorgeschlagen wird, es ist aber außerdem eine reine fiskalische Steuer. (Odobranje — Beifall.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)
Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec dr. Majaron:

Ako se, visoka zbornica, poslužim končne besede, moram omeniti, da sem prav vse že povedal, kar sem v imenu finančnega odseka mogel povedati. Izvajanja prvega govornika, njega ekselence gospoda barona Schwegla, so se skoraj popolnoma akomodirala stališču finančnega odseka in to stališče je: 1.) previdnost, 2.) previdnost in 3.) previdnost z nameravanim davkom. V tem oziru se proti predlogu finančnega odseka, ki hoče to previdnost uveljaviti, ni nasvetoval noben drugi predlog.

Ako se pa nekoliko ozrem na izvajanja ekselence gospoda poslanca barona Schwegla, storim to iz dveh razlogov. Pred vsem opozarjam na to, da je ravno dedščinski davek v finančni znanosti v zadnjem času nekoliko več simpatij si pridobil, kakor jih je svoje dni imel. O dedščinskem davku, o njegovem značaju, njegovi primernosti, gospodarski funkciji i. t. d. se je osobito zadnjih 20 let napočila, ko so ravno nemške države reformirale dedščinski davek, jako znatna, lepa literatura. V tej literaturi se pripoznava neka posebna funkcija dedščinskemu davku v davčnem sistemu, ter se sploh smatra, da je dedščinski davek bistveno dopolnilo vseh drugih, direktnih in indirektnih davkov, sploh davčnega sistema. Seveda je treba pri razpolaganju z dedščinskimi davki jako previdno postopati in ne tako, kakor na pr. Avstrija, Francija in Anglija, ki se na razmerje zapustnika do dedičev ali legatarjev ne ozirajo tako, kakor bi bilo to potrebno. Na Nemškem nimajo, razun na Lotarinškem, za katero veljajo še stari francoski zakoni, nobenega dedščinskega davka, katerega bi imeli plačati descendantje. To je opravičeno, ako se ozir jemlje na to, da se na pr. oče trudi skupno s svojo rodbino za imetje, katero potem zapusti, in da je torej to imetje nekaka skupna lastnina rodbine. Na drugi strani je dedščinski davek tem opravičenejši, ako zadeva druge, daljnje sorodnike oziroma celo tuje ljudi. Kajti ne da se tajiti, da je končno nekaka dohodnina ta dedščinski davek, ki se sme zahtevati od dediča, kateremu se po naključju in slepi sreči včasih premoženje pomnoži, torej od dohodka, za katerega se nič trudi. Ako se obdačujejo dohodki vse vprek, je tem opravičenejše, ako se tak dohodek stavi pod dedščinski davek. V tem oziru se ne sme ravno naprej reči, kakor je gospod poslanec vitez pl. Langer trdil, da gre tukaj samo za neko fiskalno naredbo, temveč ima dedščinski davek vršiti tudi socialno politično ter gospodarsko nalogo in biti dopolnilo v davčnem sistemu, da se tudi tako premoženje more postaviti pod davek, katerega sicer ni moči zadeti z nobenim davkom. S tega stališča je znanost v novejšem času začela nekoliko bolj intenzivno presojati ravno dedščinski davek.

Ekselencia gospod baron Schwegel se je nekako spodlikal nad tem, da je v načrtu deželnega odbora zasledil progresijo po visokosti zapuščine. Jaz moram reči — moje zasebno mnenje je to — da bi mi načrt v tem pogledu ugajal, ker ima pro-

gresija ne samo za razna kolena v sorodstvu, ampak tudi izdatno progresijo glede na visokost premoženja, katero dediči dobé v enem ali drugem slučaju. Kajti, visoka zbornica, nikakor ne gre in v modernem zakonodajstvu ne vidimo več, da bi veljal za razne stopnje premoženja eden in isti davčni stavek. Premožen človek, ki razpolaga z velikim imetjem, naj plača tudi razmerno višji $\frac{1}{2}\%$ -ni stavek davka, kakor pa mali človek, katerega sredstva zamorejo prenesti le nižji davčni stavek. To bi moralo veljati za vsak davek in zato so se v zadnji dobi vse države lotile izdatne progresije, kar vidimo tudi pri našem novem dohodninskem davku. Če je ravno ekscelenca gospod baron Schwegel opozarjal na to, da se od zapuščin v Olomucu, Pragi in Gradcu $\frac{1}{2}\%$ plačuje brez razlike, ali se podeduje veliko ali malo premoženje, je to sicer istina gledé teh mest, toda ko se je za Dunaj uravnaval dedščinski davek v prilog c. kr. bolničnemu zakladu Dunajskemu, se je zakonodajstvo postavilo na moderna tla. Pri dunajskem tem davku ne nahajamo le stopnjevanja, ki se snuje iz različnega razmerja zapustnika do dedičev in volilojemnikov, ampak v vsaki kategoriji so tudi stopnje po zapuščini: čim večje je premoženje, tem večji je tudi tarifni stavek. Zna biti v naglici nisem prav razumel gospoda poslanca barona Schwegla, ali pa si Njega ekscelenca ni natančno ogledal dunajskega zakona.

Kar se tiče pomisleka, da bi morale zapuščine cele dežele prispevati k deželni bolnici, se tudi ne morem strinjati z gospodom ekscelenco baronom Schweglom. Deželna bolnica je javen zavod, v katerem naj imajo prostor vsi potrebni bolniki iz dežele in za katerega mora tudi cela dežela skrbeti. Zato je opravičeno, da, če se že pritegnejo zapuščine, naj se pritegnejo iz cele dežele. Tu se pa moram še posebej ozreti na izvajanja, oziroma prikriti predlog gospoda poslanca viteza pl. Langerja, ki je rekel, da je naša deželna bolnica prav za prav ljubljanska bolnica, ki služi največ in v mnogih ozirih le Ljubljančanom, da pa Ljubljančani za ustanovitev te deželne bolnice končno niso primerne zneska prispevali. No, jaz bi gospoda poslanca viteza pl. Langerja samó opozoril na to, da se prispevek, katerega on želi od mesta Ljubljanskega, lahko dobi, samo naj se bi pritrdilo načrtu, katerega je deželni odbor predložil, in takoj se bi pokazalo, da bi tega dedščinskega davka za deželno bolnico najmanj polovico plačala — Ljubljana. (Veselosť na eni in ugovor na drugi strani — *Freierheit einer- und Widerpruch andererseits.*) In ravno tako vprašam, če deželno bolnico vzdržuje dežela, oziroma deželni zaklad in če gospod poslanec vitez pl. Langer pogleda, koliko ljubljanska mestna občina po nakladah in dokladah prispeva k deželnemu zakladu, — ali se Ljubljani ne dela krivica, ako se pravi, da za deželno bolnico ni dovolj prispevala, odnosno da bi mestna občina ljubljanska lahko še kaj dodala?

Kar se tiče končno besed gospoda dr. Schafferja, referenta v deželnem odboru, gledé tega zakona, je že on sam opozarjal, da je deželni odbor imel po vsem dobre intencije. Tudi finančni odsek je bil prepričan, da je deželni odbor samo storil dolžnost,

katero mu je visoka zbornica že opetovano naložila.

Deželnega odbora ne zadene nikaka krivda, ako se pri nas premalo štedi, ako se torej ta danes poudarjani vir dohodkov premalo izkorišča. Da se premalo štedi, tega smo zares mi sami krivi, in ako bomo po teh potih še naprej hodili in se nas bo še naprej vsak hip lotila radodarnost, potem je končno vendar le tudi dobro, ako se tudi vprašanje gledé novega dedščinskega davka pretehta. Tudi jaz sem mnenja, da tako ne bomo dolgo naprej vozili, ampak da bomo morali tudi za bolnične svrhe zapuščine pritegniti, ako bomo hoteli dobro voziti z našo radodarnostjo.

Po teh opazkah mi ne preostaja družega, kakor priporočati visoki zbornici, da sprejme predlog finančnega odseka.

Deželni glavar:

Preidimo torej na glasovanje.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

12. Ustna poročila upravnega odseka o prošnjah:

- a) županstva v Orehovici za uvrstitev občinske ceste Orehovica - Cerovlog - Vrhpolje med okrajne ceste.

12. Mündliche Berichte des Verwaltungsausschusses über Petitionen:

- a) des Gemeindeamtes in Rufsorf um Einreihung des Gemeindeweges Rufsorf-Cerovlog-Oberfeld unter die Bezirksstraßen.

Poročevalec Jelovšek:

Visoka zbornica! Čast mi je poročati v imenu upravnega odseka o prošnji županstva Orehovica za uvrstitev občinske ceste Orehovica - Cerovlog - Vrhpolje med okrajne ceste. Ta prošnja se glasi tako-le (bere — ličš):

„V podpisani občini se nahaja občinska cesta, katera se od okrajne ceste v vasi Orehovica odloči ter pelje skozi vas Cerovlog in se potem združi z okrajno cesto pri vasi Vrhpolje, občine Št. Jernej. Ker ta cesta meri le 2 kilometra 870 metrov, in je za zvezo z okrajno cesto takorekoč neobhodno potrebna, da se zamore na isti vršiti neovirani promet, zatorej podpisano županstvo prosi, da blagovoli visoki deželni zbor ukreniti, da se ta del ceste uvrsti med okrajne ceste ter cestnemu odboru v Novem mestu to stvar v daljno rešitev predloži.“

Ta prošnja se odlikuje s tem, da je neizmerno kratka, da pa sicer ne podaja nobene informacije, tako da se o njej niti v upravnem odseku ni moglo razpravljati, niti se more to zgoditi v visoki zbornici sami. Pri tej prošnji si mora človek le sam in sicer prav veliko misliti in predstavljati, tako kakor v Postojnski jami, na pr. to je papagaj, to je kaj

druzega i. t. d., vse se mora pri tej prošnji le ugibati, kaj da prav za prav hoče. Županstvo Orehovica je gledé te prošnje popolnoma prezrlo pot, katero bi bilo moralo nastopiti. Ono bi bilo moralo najprvo sklicati sejo občinskega odbora in zadevo temu predložiti; ako bi bil občinski odbor predlog županstva sprejel, bi se bilo moralo obrniti do okrajno-cestnega odbora in šele, ko bi bil okrajno-cestni odbor v tej zadevi storil svoj končni sklep, bi bilo moralo županstvo se obrniti do deželnega odbora s prošnjo, da se dotična občinska cesta uvrsti med okrajne ceste. Ker se vse to ni zgodilo in ker se je tudi sicer bati, da bi se take prošnje ponavljale, je upravni odsek sklenil visoki zbornici priporočati, da se ta prošnja odkloni. Predlagam toraj v imenu upravnega odseka:

„Deželni zbor skleni:

Prošnji županstva v Orehovici z dne 25. marca 1900, da bi se občinska pot, ki veže okrajno cesto pri Orehovici in ki pelje čez Cerovlog na Vrhpolje, se okrajno cesto Vrhpolje-Št. Jernej, sprejela mej okrajne ceste, se odkloni.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Dalje imamo ustno poročilo upravnega odseka o prošnji:

b) občine Ustja, da bi deželni hidrotehnik izdelal načrte za več vodnjakov.

b) der Gemeinde Ustja um Verfassung der Pläne für mehrere Brunnen durch den landchaftlichen Hydrotechniker.

Poročevalec Božič:

Visoka zbornica! Občina Ustje pri Vipavi vložila je na visoko zbornico prošnjo, da bi se prejkomogoče odposlal deželni hidrotehnik na lice mesta, da pregleda prostore, na katerih se imajo zgraditi 4 vodnjaki in izdelati potrebne načrte; da se nadalje dovoli primerni in sicer 30% deželni prispevek za zgradbo teh vodnjakov in končno, da bi deželni zbor izposloval za to zgradbo tudi 50% državno podporo.

Prosilci se sklicujejo na to, da nimajo sploh nobene vode, ampak da se nahaja v občini le jeden mlakužasti studenec, iz katerega morajo pitno vodo zajemati. Vsled tega hira, kakor tudi sicer vse jednake prošnje to naglašajo, živinorejca, kažejo se zdravstveni nedostaki in proti ljudem tudi nevarnost za slučaj požara. Posebej pa še naglašajo prosilci v zdravstvenem oziru, da jih je okrajno glavarstvo že večkrat poganjalo, naj si priskrbe zdrave pitne vode, ker nastajajo v tej občini pogoste epidemije. Sklicujejo se pa tudi še na nekaj družega, namreč

na to, da so bili že leta 1893. vložili podobno prošnjo na deželni zbor, ktera prošnja je bila v V. seji dne 19. januarja 1894. izročena deželnemu odboru v pretresanje in primerno rešitev. Iz letnega poročila za l. 1896. je posneti, da je bil deželni odbor odposlal na lice mesta bivšega deželnega hidrotehnika Hraskega, da le-ta izvrši sklep visoke zbornice, ter izdelata proračun in načrt za dotične vodnjake. Ta gospod je v resnici prišel tja, a izdelal ni ničesar. Deželni zbor je potem v XII. seji dne 23. februarja 1898 svoj prejšnji sklep ponovil in deželnemu odboru iznova naročil, naj vse potrebno ukrene, da se občina Ustje preskrbi s pitno vodo. Toda vse to ni nič pomagalo. Ljudje so se potem sami lotili dela in pričeli lansko leto kopati dva vodnjaka brez načrta in brez izvedenčevega izvida, toda naleteli so na take težkoče, da jim ni kazalo brez strokovnjaka in brez državne in deželne podpore dela nadaljevati. Vsled tega so se obrnili s ponovljeno prošnjo do deželnega zbora, v kateri naglašajo, da so zlasti zaradi tega pomoči potrebni, ker je občina Ustje le majhna in plačuje le 1509 K direktnega davka, a bode imela še veliko stroškov za zgradbo pokopališča in mrtvašnice, za kar je proračunjena potrebščina na 2600 K; to svoto so si morali izposoditi pri Kranjski hranilnici in bodo morali dolg tekom 30 let amortizacijskim potom poplačati. Vsled teh neugodnih razmer je prišla mala občina Ustje v položaj, da je morala v pokritje svoje redne in izredne potrebščine skleniti pobiranje 50% priklade k direktnim davkom, in to priklado bodo morali pobirati najmanj 7—8 let. Upravni odsek je vse te razloge uvaževal in sklenil predlagati, da se prošnji ugoti in zlasti gledé na neugodno gmotno stanje občine Ustje v principu izreče, da se je k zgradbenim stroškom za 4 vodnjake zagotovi 25% prispevek. Vsled tega si usojam predlagati:

„Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se iznova naroča, izvršiti zanesljivo še tekom letošnjega leta deželnozborski sklep V. seje dne 19. januarja 1894, ter se v principu izreči za 25% prispevek k zgradbenim stroškom štirih vodnjakov v občini Ustje in izprosi državno podporo.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Ustna poročila upravnega odseka o prošnjah 12:

c) gospodarskega odbora v Nadanjemselu za podporo za napravo vodovoda;

c) des Vermögensverwaltungsausschusses in Nadanfjelo um Subvention für die Errichtung der Wasserleitung;

- d) odbora splošnega društva avstrijskih farmacevtov, podružnica Ljubljana, za podelitev volilne pravice;
- d) des Ausschusses des allgemeinen Vereines der österreichischen Pharmaceuten, Filiale Laibach, um Verleihung des Wahlrechtes;
- e) slovenskega katoliškega delavskega društva v Ljubljani za razširjenje volilne pravice za deželni zbor.
- e) des slovenischen katholischen Arbeitervereines in Laibach um Erweiterung des Wahlrechtes für Landtagswahlen

izostanejo, ker je gospod poročevalec odsoten. Torej pride na vrsto točka:

13. Ustno poročilo finančnega odseka, da se mestni občini Ljubljanski dovoli, da sme mestno grajščino Podturn obremeniti s hipotečnimi kavcijami do najvišjega zneska 140.000 kron.

13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die der Stadtgemeinde Laibach zu ertheilende Bewilligung, das städtische Gut Unterthurn mit Hypothekencautionen bis zum Höchstbetrage von 140.000 Kronen zu belasten (zur Beilage 49).

Poročevalec Kalan:

Visoka zbornica! Poročati mi je v imenu finančnega odseka o prilogi št. 49, da se mestni občini ljubljanski dovoli mestno grajščino Podturn obremeniti s hipotečnimi kavcijami do najvišjega zneska 140.000 kron.

Znano je, da ima mestna občina ljubljanska v zakupu pobiranje užitnine in erarične cestnine in ker se je dne 3. novembra 1898 ta pogodba ponovila, je bilo treba položiti kavcijo v znesku 48.566 gld. To kavcijo je mestna občina ljubljanska položila v 50 obligacijah zlate rente po 1000 gld., vzela pa je te obligacije iz amortizacijskega zaklada mestnega loterijskega posojila. Ker pa mora po zakonu ta amortizacijski zaklad mestnega loterijskega posojila biti neobremenjen, mora mestna občina ljubljanska skrbeti za to, da se ta svota prej ko mogoče zopet nazaj založi in vzela zato hranilno knjižico mestne hranilnice, na katero je bila vložena svota 75.000 gld. za zgradbo novega mesarskega mostu. Drugo kavcijo v znesku 20.000 gld. je morala mestna občina ljubljanska položiti ob ustanovitvi mestne hranilnice, ker je poleg splošnega poročstva prevzela še posebno poročstvo. Tudi ta denar je vzela iz amortizacijskega zaklada loterijskega posojila, ki mora ostati neobremenjen in se mora torej ta svota zakladu vrniti. Mestna občina ljubljanska

je morala tedaj namesto kavcij v obligacijah pre-skrbeti drugo kavcijo in sicer je izvolila v to svrhu hipotečno kavcijo in je v ta namen določila podturnsko grajščino, ki je lastnina mestne občine. V ta namen se je lansko leto grajščina Podturn sodnijsko cenila, ter je bila pri tej priliki njena vrednost cenjena na 253.784 K in kaže torej dovolj vrednosti, da more služiti kot hipotečna kavcija za ono svoto, katero je bila mestna občina prej vzela iz drugih fondov. Ko je bila cenitev grajščine izvršena, se je mestna občina obrnila do c. kr. finančnega ravnateljstva zaradi spremenitve užitninske kavcije v hipotečno kavcijo, dalje pa tudi do deželnega odbora, ker presega ta znesek svoto 10.000 gld. Deželni odbor, prepričavši se, da je varnost hipotečne kavcije dovolj velika, priporoča, da visoka zbornica prošnji mestne občine ljubljanske ugotovi. Finančni odsek se pridružuje nasvetu deželnega odbora ter predlaga:

„Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1. Mestni občini Ljubljani se dovoljuje, da sme v svrhu konvertovanja dveh kavcij v hipotečni kavciji zastaviti mestno grajščino Podturn, vložna štev. 621 deželne deske kranjske, oziroma obremeniti to grajščino do najvišjega zneska 140.000 K in sicer one kavcije, ki jo je povodom pobiranja užitnine in eraričnih cestnin v zaprtem mestu Ljubljani položila v obligacijah zlate rente v nominalni vrednosti 50.000 gld. ali 100.000 K, in pa kavcije, ki jo je kot ustanoviteljica mestne hranilnice v smislu § 2. pravil položila v obligacijah zlate rente v nominalni vrednosti 20.000 gld. ali 40.000 K.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Der Stadtgemeinde Laibach wird zum Zwecke der Umwandlung der anlässlich der Pachtung der Erhebung der Zinienverzehrungssteuer und der ärarischen Straßennauten in der geschlossenen Stadt Laibach in Goldrente-Obligationen im Nominalwerte per 50.000 fl. oder 100.000 K erlegten Caution, dann der als Gründerin der städtischen Sparkasse im Sinne des § 2 der Satzungen in Goldrente-Obligationen im Nominalwerte per 20.000 fl. oder 40.000 K geleisteten Caution in Hypothekencautionen die Bewilligung ertheilt, das städtische Gut Unterthurn, Einlage Nr. 621 der kranjschen Landtafel, zu verpfänden, beziehungsweise dieses Gut bis zum Höchstbetrage von 140.000 K zu belasten.

2. Deželnemu odboru se naroča, da temu sklepu izposluje Najvišje potrjenje.

2. Der Landesauschuss wird beauftragt, diesem Beschlusse die Allerhöchste Sanction zu erwirken.“

Deželni glavar:

Otvarjam razpravo.

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Gospod poročevalec o naslednjih dveh točkah priporoča, da bi smel prej poročati o točki 15, ker sta obe točki med saboj v zvezi in se mora prej rešiti točka 15., predno se preide na 14. točko.

To prosim na znanje vzeti in prosim torej gospoda poročevalca, da poroča najprej o 15. točki dnevnega reda, to je:

15. Priloga 60. Poročilo finančnega odseka o preuravnavi pokojninskih užitkov za oseboje ljudskega šolstva na Kranjskem (k prilogi 30.).

15. Beilage 60. Bericht des Finanzausschusses über die Regelung der Versorgungsgenüsse der Volksschul-Lehrpersonen in Krain (zur Beilage 30.).

Poročevalec Višnikar:

Visoki deželni zbor! Poročati mi je najprvo o preuravnavi pokojninskih užitkov za učitelje, njih vdove in sirote ali kratko o učiteljsko-pokojninskem zakonu, priloga 60. Ko smo pred 2 letoma sklepali zakon o regulaciji učiteljskih plač, pač nismo mislili na to, da se je s tem povsem ustreglo željam in zahtevam kranjskega učiteljstva, vendar se je sodelo, da se bo učiteljstvo po tem zakonu z dne 14. maja 1898. nekoliko bolj zadovoljilo, kakor se sedaj iz mnogobrojnih peticij dejanski kaže. Najprva potreba je bila, da smo učiteljstvu uredili aktivitetne užitke ali plače, na drugi strani je pa tudi potrebno in splošno priznано bilo, da se morajo tudi pokojnine in preskrbnine učiteljskih udov, oziroma sirot urediti. Že lani dne 21. aprila je deželni zbor naročil deželnemu odboru, da predloži načrt pokojninskega zakona, v katerem se je v obče držati načel statuta za deželne uradnike. Ta statut se tudi opira na državni zakon o pokojninah za državne uradnike in službenike. Predloženi načrt deželnega odbora se drži tudi teh načel in finančni odsek je načrt sprejel, a prevzel tudi druge paragrafe zakona z leta 1897., ki zadevajo vpokojevanje učiteljev in pokojninske užitke. Finančni odsek je načrt deželnega odbora še nekoliko izboljšal. Opozarjam posebno na eksistenčni minimum, ki je določen v § 64. Deželni odbor predlaga, da se za pokojnine učiteljev določi najmanj 600 K, finančni odsek pa predlaga 800 K, kar velja tudi za deželne in državne uradnike. Za udove učiteljev se je določilo v § 69., da bodo dobivale v prihodnje najmanj 600 K pokojnine, dočim predlaga deželni odbor 500 K. Ti izboljški so se vzprejeli vzlic slabemu finančnemu stanju naše dežele, ker je res težko, vpokojenemu učitelju izhajati z 300 gld., na drugi strani pa to ne bo dosti na deželne finance vplivalo, ker k sreči takih slučajev ni veliko. Jaz menim, da je predloženi načrt zakona, vsaj kolikor je meni znano, morebiti izmed enakih zakonov v drugih deželah najugodnejši v državi. Opozarjam na najnovejša zakona, na zakon za Moravsko z dne 5. julija 1899. in za Koroško z dne 5. septembra 1899. Noben teh zakonov nima določenega eksistenčnega minimuma, t. j. najmanjše pokojnine, ktere dobivajo udove. Poleg tega morajo na Moravskem učitelji in učiteljice plačevati po imenovanju 20%, potem vsako leto nadalje po 30%, pri nas pa samo prvokrat 10% in pozneje po 2%

letne plače. Sicer se sklicujem tudi na utemeljevanje v prilogi 60., ter prosim, da se preide v nadrobno razpravo o tem načrtu.

Predlog finančnega odseka se glasi:

„Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1.) Priloženemu načrtu zakona se ustavno pri-trjuje.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da načrtu izposluje Najvišje potrjenje.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Dem beiliegenden Gesetzentwurfe wird die verfassungsmäßige Zustimmung erteilt.

2.) Der Landesausschuss wird beauftragt, demselben die Allerhöchste Sanction zu erwirken.“

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospoda poročevalca, da preide v nadrobno poročanje.

Poročevalec Višnikar:

Predno bom prečital posamezne paragrafe, prosim gg. poslance, da izvolijo v načrtu zakona popraviti sledeče tiskovne pomote:

V § 57. nemškega teksta, v 3. vrsti je „allzuborgerüchten“ ločiti v „allzu borgerüchten“.

V § 58. slovenskega teksta, v prvem odstavku je beseda „samooblastno“ premeniti v „samolastno“.

V § 72. slovenskega teksta, v zadnji vrsti prvega odstavka je namestu besede „stoječega“ vriniti besedi „se nahajočega“.

V § 74. slovenskega teksta, v 5. vrsti je beseda „jo“ spremeniti v „je“.

V § 74. nemškega teksta v zadnjem odstavku, v 3. vrsti je namestu besede „Zufugehalt“ spremeniti v „Anzugehalt“.

V § 76. nemškega teksta, v 4. vrsti je po besedi „behält“ vriniti beseda „fic“.

Po teh opazkah bom torej prečital načrt zakona.

§ 57. se glasi:

(bere — ličst):

„§ 57.

Član učiteljstva se vpokoji, ako se je po brezmadežnem službovanju preveč postaral, ali ako zaradi težkih telesnih ali duševnih hrib ali drugih ozira vrednih razmer ni več sposoben opravljati svojih dolžnosti.

Vpokojeitev se izreče ali na prošnjo ali pa uradoma.

Učitelji (učiteljice), kateri imajo šele po dovršeni službeni dobi štiridesetih let pravico do polnih vstevnih aktivitetnih prejemkov kot pokojnine, smejo, če so dovršili 60. leto starosti in 35. službeno leto, na svojo prošnjo biti stalno vpokojeni tudi brez dokaza nesposobnosti za službo, ki ga je sicer treba.

§ 57.

Die Versetzung eines Mitgliedes des Lehrstandes in den Ruhestand findet statt, wenn dasselbe nach tadelloser Dienstleistung wegen allzu vorgerücktem Lebensalters, wegen schwerer körperlicher oder geistiger Gebrechen oder wegen anderer berücksichtigungswerten Verhältnisse zur Erfüllung der ihm obliegenden Pflichten untauglich erscheint.

Sie kann entweder auf Ansuchen oder von Amts wegen verfügt werden.

Lehrpersonen, welche erst nach zurückgelegter vierzigjähriger Dienstzeit Anspruch auf den vollen anrechenbaren Activitätsbezug als Ruhegenuss haben, können, wenn sie das 60. Lebensjahr und das 35. Dienstjahr zurückgelegt haben, über ihr Ansuchen ohne den sonst erforderlichen Nachweis der Dienstunfähigkeit in den dauernden Ruhestand versetzt werden.“

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 58.

Kdor se prostovoljno službi odpove ali samostalno službo popusti, zgubi pravico biti vpokojen.

Za tako prostovoljno odpoved se jemlje tudi, ako se nadučiteljica ali učiteljica omoži brez dovolitve okrajnega šolskega oblastva, kakor tudi, ako se oženi učitelj, ki še ni definitivno nameščen, brez odobritve okrajnega šolskega oblastva.

§ 58.

Freiwillige Dienstesentsagung oder eigenmächtige Dienstesverlassung berauben des Anspruches auf die Versetzung in den Ruhestand.

Als freiwillige Dienstesentsagung wird auch jede ohne Bewilligung der Bezirksschulbehörde stattgefundene Verehelichung einer Oberlehrerin oder Lehrerin, sowie die ohne Genehmigung der Bezirksschulbehörde stattgefundene Verehelichung eines noch nicht definitiv angestellten Lehrers angesehen.“

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 59.

Kdor se prostovoljno odpove učiteljski službi ali vpokoji, sme brez posebnega dovoljenja deželne šolskega oblastva izstopiti iz službe samo koncem šolskega leta, takrat mora pa tudi izprazniti uradno stanovanje in izročiti s službo združeno posest zemljišč, katerih užitek je presojski po § 78.

§ 59.

Die Verlassung des Schuldienstes zufolge der freiwilligen Dienstesentsagung oder der Versetzung in den Ruhestand kann ohne besondere Bewilligung der Landesschulbehörde nur mit dem Ende eines Schuljahres erfolgen, zu welcher Zeit auch die Räumung der Dienstwohnung und die Uebergabe des mit der Lehrstelle verbundenen Besitzes an Grundstücken stattzufinden hat, über deren Nutzungen nach § 78 zu entscheiden ist.“

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 60.

Koliko dobiva učitelj (učiteljica) pokojninskega užitka (odpravnine ali penzije), se ravna po letni plači kakor tudi po službenih letih vpokojenja.

§ 60.

Das Ausmaß des Ruhegenusses (der Abfertigung oder Pension) ist einerseits von dem Jahresgehälter, anderseits von der Dienstzeit des in Ruhestand Versetzten abhängig.“

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 61.

Vštevna letna plača je tista, katero je užival učitelj neposredno tisti čas, predno je bil vpokojen.

Starostne doklade in pa opravilne doklade šolskih voditeljev je šteti za dele te letne plače.

§ 61.

Der anrechenbare Jahresgehalt ist derjenige, welcher unmittelbar vor der Versetzung in den Ruhestand bezogen wurde.

Die Dienstalterszulagen und die Functionszulagen der Schulleiter sind als Theile dieses Jahresgehaltes zu betrachten.“

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 62.

Vštevna se tisti službeni čas, ki ga je kdo prebivši preskušnjo o učni usposobljenosti, služil na kaki javni šoli (§ 56. drž. š. z.). Tudi po pretrganju se vštevna že dosluženi čas, ako se dokaže, da pretrganja ni zakrivila ali prouzročila dotična učiteljska oseba.

§ 62.

Anrechenbar ist jede Dienstzeit, welche ein Mitglied des Lehrstandes nach bestandener Lehrbefähigungsprüfung an einer öffentlichen Schule zugebracht hat (§ 56 des R. V. G.). Eine Unterbrechung hebt die Anrechnung der bereits vollstreckten Dienstzeit nicht auf, wenn sie erwiesenermaßen außer Schuld und Zuthun der betreffenden Lehrperson lag.“

Tukaj pripomnim, da učiteljstvo zahteva, da bi se mu vštela tudi provizorična službena leta, to je leta takoj po prestanem zrelostnem izpitu. Temu zahtevku pa nasprotuje § 56. državnega šolskega zakona, ki pravi, da se vštevajo leta šele po prestanem izpitu o učni usposobljenosti.

Prosim, da se sprejme § 62., kakor sem ga prečital.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 63. se glasi:

(bere: — liešt:)

§ 63.

Tistim članom učiteljstva, kateri ob času, ko se vpokojijo, še niso doslužili vstevne službene dobe desetih let (§ 62.), gre, ako iz šolske službe ne izstopijo, ker se prostovoljno odpovedo službi ali ker se po disciplinarnem potu odpuste iz službe, le odpravnina, katero je za službeno dobo do petih let odmeriti z enojnim, za službeno dobo čez pet let pa z dvojnimi zneskom vstevnih službenih prejemkov.

§ 63.

Denjenigen Mitgliedern des Lehrstandes, welche bei ihrer Verletzung in den Ruhestand eine anrechenbare Dienstzeit (§ 62.) von zehn Jahren noch nicht vollstreckt haben, gebührt, insoferne sie aus dem Schuldienste nicht infolge einer freiwilligen Dienstesentfagung oder infolge einer im Disciplinarwege erfolgten Dienstesentlassung ausscheiden, nur eine Abfertigung, welche für eine Dienstzeit bis zu fünf Jahren mit dem einfachen, für eine Dienstzeit von mehr als fünf Jahren mit dem zweifachen Betrage der anrechenbaren Dienstbezüge zu bemessen ist."

(Obvelja. — Angenommen.)

Naslednji § 64. je prav za prav najvažnejši v celem zakonu, ker se v njem določa, kedaj dobiva učitelj pravico do pokojnine, to je čez 10, oziroma tudi čez 5 let, ako se je v službi pohabil, oziroma je brez svoje krivde zbolel. Dosedaj je veljalo, da dobi učitelj čez 10 let kot pokojnino $\frac{1}{3}$ plače, tukaj pa je določeno načelo, da dobi čez 10 let 40% in da ima najmanjša normalna pokojnina znašati 800 K. Dosedaj ni bila določena najmanjša pokojnina in zato smo morali jako pogostoma miloščine deliti, ker je bila pokojnina dostikrat absolutno premajhna, da bi bili mogli dotični ž njo izhajati. Vsled tega paragrafa homo imeli pač pri pokojninah nekoliko več troškov, na drugi strani se bo pa nekoliko znižala potrebsčina pri miloščinah.

Prosim torej, da se § 64. sprejme v sledeči obliki:

(bere: — ličst:)

§ 64.

Člani učiteljstva imajo pravico do pokojnine, katera znaša po desetih brez pretrganja dovršenih službenih letih štirideset odstotkov, za vsako nadaljno leto pa dva odstotka zadnjih vstevnih službenih prejemkov. Po službeni dobi štiridesetih let jim gredo torej kot pokojnina vsi vstevni službeni prejemki.

Preračunja se službeno dobo se deli leta, ako presegajo 6 mesecev, vstevajo za polno leto.

Normalna pokojnina člana učiteljstva se ne sme odmerjati niže kakor z zneskom 800 K na leto.

S člani učiteljstva, kateri postanejo za službo nesposobni po boleznih ali pa po telesni poškodbi, ki si je niso provzročili sami nalašč, se ravna, če tudi še niso doslužili deset, pač pa vsaj pet službenih let, tako, kakor da bi res prebili deset službenih let.

§ 64.

Die Mitglieder des Lehrstandes haben Anspruch auf Ruhegenüsse, welche nach ohne Unterbrechung vollstreckten zehn Dienstjahren vierzig Procent und für jedes weitere Jahr zwei Procent der letzten anrechenbaren Dienstbezüge betragen. Nach einer Dienstzeit von vierzig Jahren gebühren sonach die vollen anrechenbaren Dienstbezüge als Ruhegenuss.

Bei Berechnung der Dienstzeit werden Bruchtheile eines Jahres, insoferne sie 6 Monate überschreiten, als ein volles Jahr angerechnet.

Der normalmäßige Ruhegenuss eines Mitgliedes des Lehrstandes darf nicht geringer als mit dem Betrage von 800 K jährlich bemessen werden.

Mitglieder des Lehrstandes, welche infolge Krankheit oder infolge einer von ihnen nicht absichtlich herbeigeführten körperlichen Beschädigung dienstunfähig geworden sind, werden, wenn sie auch noch nicht zehn, jedoch mindestens fünf Dienstjahre vollstreckt haben, so behandelt, als ob sie zehn Dienstjahre wirklich zurückgelegt hätten."

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 65.

Vpokojuje se ali stalno ali začasno. V poslednjem slučaju mora dotičnik, ko mine vzrok, iz kterega je bil začasno vpokojen, po ukazu deželnega šolskega oblastva zopet delovati pri šolstvu, sicer izgubi pokojnino. Tudi v prvem slučaju preneha pokojnina, ako stalno vpokojeni prevzame kako s plačo ustanovljeno deželno službo.

§ 65.

Die Verletzung in den Ruhestand ist entweder eine dauernde oder zeitweilige. Im letzteren Falle hat der Betreffende nach Behebung des seine Verletzung in den zeitweiligen Ruhestand begründenden Umstandes sich nach der Weisung der Landes Schulbehörde im Schuldienste wieder verwenden zu lassen, widrigenfalls er seinen Ruhegenuss verliert. Auch im ersteren Falle erlischt der Ruhegenuss, wenn der in dauernden Ruhestand Versetzte einen mit Gehalt dotierten Landesdienst übernimmt."

Pri tem paragrafu se je nasproti načrtu deželnega odbora v zadnji vrsti spremenila beseda "službo" v "deželno službo", ker je finančni odsek bil mnenja, da tudi vpokojeni učitelj sme prevzeti kako drugo službo. Samo v tem slučaju, ako se nastavi zopet v deželni službi, ne more imeti poleg plače tudi še pokojnino. Ako je dovolj krepak, da si more poleg pokojnine kaj zaslužiti v drugi službi, naj si zasluži in bilo bi krivično, ako bi se ga v tem oziru prikrajševalo.

Prosim, da se § 65. sprejme, kakor sem ga prečital.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 66. se glasi:

(bere: — ličst:)

„§ 66.

Vdove in sirote učiteljev imajo pravico do preskrbnine le takrat, ako bi umrli soproj, oziroma oče sam imel pravico do pokojnine.

Zakonski otroci umrlih učiteljic, katerih ne morejo očetje vzdrževati, imajo enako pravico do preskrbnin.

§ 66.

Die Witwen und Waisen von Lehrern haben nur dann einen Versorgungsanspruch, wenn der verstorbene Gatte beziehungsweise Vater selbst zu einem Ruhegenusse berechtigt gewesen wäre.

Eheliche Kinder von verstorbenen Lehrerinnen, welche zu erhalten ihre Väter nicht im Stande sind, haben einen gleichen Versorgungsanspruch.“

Prvi odstavek tega paragrafa je vzet iz sedanjega zakona, nov je pa drugi odstavek. Tu se je hotelo sprejeti določilo, kaj je za slučaj, ako ima učiteljica otroke, ako mož umre, ali ni zmožen skrbeti za otroke. Sprejelo se je načelo, da tudi v tem slučaju gre otrokom preskrbnina, ker učiteljica tudi plačuje v pokojninski zaklad, kakor učitelj. Seveda če je bil v deželni ali državni službi, in imajo otroci že po njem preskrbnine, jih ne dobodo tudi še po materi.

Prosim, da se ta paragraf sprejme.
(Obvelja. — Angenommen.)

§ 68. se ima glasiti:

(bere: — liest:)

„§ 68.

Vdova učitelja, kateri ob svoji smrti še ni izpolnil desetega vstevnega službenega leta, dobi kot odpravnino polovico zadnje vstevne letne plače (§ 61.), katero je dobival umrli.

§ 68.

Die Witwe eines Lehrers, welcher zur Zeit seines Todes noch nicht das zehnte anrechenbare Dienstjahr (§ 62) vollendet hatte, erhält als Abfertigung die Hälfte des letzten von dem Verstorbenen bezogenen annehmbaren Jahresgehaltes (§ 61).“

Tukaj je finančni odsek spremenil paragraf deželnega odbora s tem, da je odpravnino od $\frac{1}{4}$ zadnje vstevne letne plače zvišal na polovico. Gotovo je takrat, ako učitelj, posebno tisti, ki še nima pravice do pokojnine, umre, revščina največja. Skoraj v vseh takih slučajih pridejo vdove potem s prošnjami za miloščine. Z ozirom na to se je finančni odsek odločil, da to odpravnino od $\frac{1}{4}$ zviša na polovico plače. Sicer pa takih slučajev ni veliko in se s tem pokojninski zaklad ne bo preveč obremenil.

Prosim, da se ta paragraf sprejme.
(Obvelja. — Angenommen.)

§ 69. se glasi:

(bere: — liest:)

„§ 69.

Če je umrli soproj spolnil že deseto vstevno službeno leto, gre vdovi pokojnina, katera se odmeri s štirideset odstotki zadnjih vstevnih aktivitetnih prejemkov.

Normalna pokojnina vdove pa ne sme biti manjša kakor 600 K na leto.

§ 69.

Wenn der Verstorbene bereits das zehnte anrechenbare Dienstjahr vollendet hatte, so gebührt der Witwe eine Pension, welche mit vierzig Procent der letzten anrechenbaren Activitätsbezüge des Verstorbenen zu bemessen ist.

Die normalmäßige Pension der Witwe darf jedoch nicht geringer als 600 K jährlich sein.“

Pri tem paragrafu se je najnižja normalna pokojnina vdove od 500 K zvišala na 600 K iz razlogov, katere sem že prej omenil.

Prosim, da se § 69. sprejme.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 70. se glasi:

(bere: — liest:)

„§ 70.

Če se je zakon sklenil že v pokoju, ali če je bila zakonska združba pred soprojovo smrtjo vsled krivde soproge sodnijsko ločena, vdova nima pravice do pokojnine.

§ 70.

Wurde die Ehe erst während des Ruhestandes eingegangen oder die eheliche Gemeinschaft vor dem Tode des Gatten aus Verschulden der Witwe durch gerichtliche Scheidung aufgehoben, so hat dieselbe keinen Anspruch auf einen Ruhegenuss.“

(Obvelja. — Angenommen.)

„§ 71.

Ako se vdova zopet omoži, si sme pokojnino pridržati za zopetni vdovski stan ali pa vzeti dveletni znesek tiste pokojnine kot odpravnino.

§ 71.

Im Falle der Wiederverheirathung kann die Witwe sich für einen abermaligen Wittwenstand die Pension vorbehalten oder einen zweijährigen Betrag jener Pension als Abfertigung annehmen.“

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 72.

Za zakonske ali s kasneje sklenenim zakonom pozakonjene otroke kakega člana učiteljstva gre vdovi, ako ima ona sama pravico do zaporedoma tekoče pokojnine, ne glede na število otrok vzgojevalni prispevek v visokosti ene petine vdovske

pokojnine za vsakega nepreskrbljenega, v njeni preskrbi se nahajajočega otroka.

Vendar pa svota vseh vzgojevalnih prispevkov ne sme presegati zneska vdovske pokojnine.

Zaporedoma tekoče normalne preskrbnine vdove in otrok v pokoju umrlega učitelja ne smejo skupaj presegati osemdeset odstotkov zadnjih vstevnih aktivitetnih prejemkov pokojnika.

§ 72.

Für die ehelichen oder durch die nachgefolgte Ehe legitimierten Kinder eines Mitgliedes des Lehrstandes gebührt der Witwe, wenn sie selbst auf eine fortlaufende Pension Anspruch hat, ohne Rücksicht auf die Zahl der vorhandenen Kinder ein Erziehungsbeitrag in der Höhe von einem Fünftel der Witwenpension für jedes unverförgte, in ihrer Verpflegung stehende Kind.

Es darf jedoch die Summe aller Erziehungsbeiträge den Betrag der Witwenpension nicht übersteigen.

Die fortlaufenden normalmäßigen Verfürgungsgenüsse der Witwe und der Kinder einer im Ruhestande verstorbenen Lehrperson dürfen zusammen achtzig Prozent der letzten anrechenbaren Aktivitätsbezüge des Verstorbenen nicht überschreiten."

(Obvelja. — Angenommen.)

„§ 73.

Vzgojevalni prispevek za vsakega otroka neha z dovršenim 20. letom starosti ali pa z njegovo prejšnjo preskrbo.

Vendar pa se jim sme sporazumno z deželnim odborom dovoliti nadaljno prejemanje vzgojevalnega prispevka do dovršenega 24. leta starosti, ako srednje ali visoke šole z dobrim vspehom obiskujejo. To določilo velja tudi za učiteljske in učiteljske pripravnice, trgovinske, obrtne in kmetijske šole in za druge višje izobraževalne zavode.

Tudi v slučajih trajne bolezni in hiranja, vsled česar si dotični otroci ne morejo ničesar prisluziti, se sme dovoliti nadaljno prejemanje vzgojevalnega prispevka do dovršenega 24. leta starosti.

§ 73.

Der Erziehungsbeitrag eines jeden Kindes erlischt mit Zurücklegung des 20. Lebensjahres oder mit dem Tage einer noch früher erlangten Verfürgung.

Es kann denselben jedoch der Fortbezug des Erziehungsbeitrages im Einvernehmen mit dem Landesausschusse bis zum vollendeten 24. Lebensjahre bewilliget werden, wenn sie Mittel- oder Hochschulen mit gutem Erfolge frequentiren. Diese Bestimmung findet auch Anwendung auf Lehrer- und Lehrerinnen-Bildungsanstalten, Handels-, Gewerbe- und landwirtschaftliche Schulen und für andere höhere Bildungsanstalten.

Auch in Fällen von andauernder Krankheit und Siechthum, wodurch die Erwerbsfähigkeit der betreffenden Kinder ausgeschlossen erscheint, kann der Fortbezug des Erziehungsbeitrages bis zur Vollendung des 24. Lebensjahres bewilliget werden."

Ta paragraf je finančni odsek spremenil v tem, da predlaga, da učiteljske sirote dobivajo vzgojevalne prispevke do dovršenega 20. leta starosti, kakor je to dosedaj veljalo.

V drugem odstavku so se med zavode, kjer imajo take sirote pravico do preskrbnin do dovršenega 24. leta, sprejeli tudi „višji izobraževalni zavodi" sploh.

Predlagam, da se § 73. sprejme.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 74. se glasi:

(bere: — liest:)

„§ 74.

Ako kak učitelj ne zapusti vdove ali če ta nima pravice do pokojnine (§ 70.), gre vsem nepreskrbljenim otrokom umrlega, ki še niso dovršili 20. leta starosti, v slučaju § 68. ravno tolika odpravnina, kolikor bi je imela dobiti vdova, v slučaju § 69. pa jim gre sirotinska (konkretalna) pokojnina v skupnem znesku polovice one vdovske pokojnine, katero je prejerala njih mati ali mačeha, oziroma ki bi ji bila pristajala po § 69.

Ako bi pa svota normalnih vzgojevalnih prispevkov, katera bi bila šla materi po § 72., presegala znesek sirotinske (konkretalne) pokojnine, nakazati je presežek kot doklado k sirotinski (konkretalni) pokojnini po glavah, in to tako, da vsakokrat, kadar kateri otrok izgubi pravico do prejemanja, odpade znesek nanj pripadajočega vzgojevalnega prispevka, in to dotlej, dokler oni večji znesek ne izgine popolnoma ter ne ostane samo sirotinska (konkretalna) pokojnina v polnem znesku.

Sirotinska (konkretalna) pokojnina z dokladami vred ne sme v nobenem slučaju presegati visokosti vdovske pokojnine, katera gre po § 69.

Ako sta bila oče in mati učitelja, gre otrokom konkretalna pokojnina po tistem roditelju, kateri je dobival večjo v pokojnino vstevno plačo.

§ 74.

Wenn nach einem verstorbenen Lehrer keine Witwe vorhanden ist oder dieselbe keinen Anspruch auf einen Ruhegenuss hat (§ 70.), so gebührt allen unverfürgten Kindern des Verstorbenen, welche das 20. Lebensjahr noch nicht vollendet haben, zusammen im Falle des § 68 dieselbe Abfertigung, welche der Witwe zustanden wäre, im Falle des § 69 aber eine Waisen- (Concretal) Pension im Gesamtbetrage der Hälfte jener Witwenpension, welche von ihrer Mutter oder Stiefmutter bezogen wurde, beziehungsweise derselben nach § 69 gebührt hätte.

Sollte aber die Summe der normalmäßigen Erziehungsbeiträge, welche nach § 72 der Mutter gebührt hätte, den Betrag der Waisen- (Concretal) Pension überschreiten, so ist der Mehrbetrag als Zulage zur Waisen- (Concretal) Pension nach Köpfen anzuweisen und zwar mit der Maßgabe, daß bei jedesmaligem Austritte eines Kindes aus der Bezugsberechtigung der Betrag des auf dasselbe entfallenden Erziehungsbeitrages in Abfall kommt, und dies insolange, bis jener

Mehrbetrag vollkommen verschwindet und nur noch die Waisen- (Concretal) Pension im vollen Betrage erübrigt.

Die Waisen- (Concretal) Pension sammt Zulagen darf in keinem Falle die Höhe der nach § 69 gebührenden Witwenpension überschreiten.

Gehören Vater und Mutter dem Lehrstande an, so gebührt den Kindern die Concretalpension nach jenem Elternteile, welcher höhere in den Ruhegehalt anrechenbare Gehaltsbezüge genossen hat."

Pri tem paragrafu se je na novo sprejel zadnji odstavek, da gre, ako sta bila oče in mati učitelja, otroku konkretalna pokojnina po tistem roditelju, ki je imel večjo v pokojnino vstevno plačo. Opozorilo se je na to, da bi sicer lahko otroci dobili dvojno pokojnino po očetu in materi, to se je finančnemu odseku zdelo neopravičeno in je torej sprejel omenjeno določilo.

Predlagam, da se ta paragraf sprejme.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 75. se glasi:

(bere: — liest:)

„§ 75.

Sirotinska (konkretalna) pokojnina neha šele z dnevom, kadar ni več nobenega nepreskrbljenega otroka umrlega pod 20. letom starosti.

Glede nadaljnega prejemanja sirotinske (konkretalne) pokojnine do dovršenega 24. leta starosti veljajo določila § 73.

§ 75.

Die Waisen- (Concretal) Pension erlischt erst mit dem Tage, an welchem kein unversorgtes Kind des Verstorbenen unter dem Alter von 20 Jahren vorhanden ist.

Bezüglich des Fortbezuges der Waisen- (Concretal) Pension bis zum vollendeten 24. Lebensjahre gelten die Bestimmungen des § 73."

(Obvelja. — Angenommen.)

„§ 76.

Ako se učiteljeva vdova zopet omoži, dobodo otroci umrlega namesto vzgojevalnin (§ 72.) konkretalno pokojnino (§ 74.), ako si pa vdova za slučaj, da postane zopet vdova, pridrži pravico do svoje pokojnine, obsega ta pridržek tudi vzgojevalne prispevke, tako da v tem slučaju takoj preneha konkretalna pokojnina.

§ 76.

Wenn die Witwe eines Lehrers sich wieder ehelicht, so tritt an die Stelle der Erziehungsbeiträge (§ 72) für die Kinder des Verstorbenen die Concretal-Pension (§ 74), behält sie sich aber für den Fall eines abermaligen Witwenstandes das Wiederaufleben ihrer Pension vor, so bezieht sich dieser Vorbehalt auch auf die Erziehungsbeiträge, so daß bei dem Eintritte jenes Falles sofort die Concretal-Pension der Kinder erlischt."

(Obvelja. — Angenommen.)

„§ 77.

Vdova in otroci v dejanski službi umrlega učitelja, kakor tudi otroci take učiteljice, imajo pravico še četrto leta rabiti njegovo (njeno) naturalno stanovanje; ako je pa učitelj (učiteljica) dobival stanarino, jim gre še prihodnji izplačilni obrok stanarine.

§ 77.

Witwe und Kinder eines in activer Dienstleistung verstorbenen Mitgliedes des Lehrstandes haben das Recht, die Naturalwohnung desselben noch ein Vierteljahr lang zu benützen oder den ihm zustehenden Quartiergeldbeitrag für den nächst verfallenden Erhebungstermin zu beziehen."

(Obvelja. — Angenommen.)

„§ 78.

Užitki zemljišča, služečega v založbo kakega učiteljskega mesta (§ 27.), gredo dedičem v dejanski službi umrle učiteljske osebe le takrat, ako je umrla med 1. junijem in 31. oktobrom.

Razun tega imajo dediči samo pravico do povrnitve tistih stroškov, ki so se izdali za pridobivanje teh užitkov.

§ 78.

Die Nutzungen eines zur Dotation der Schulstelle gehörigen Grundstückes (§ 27) gebühren den Erben eines in activer Dienstleistung verstorbenen Mitgliedes des Lehrstandes nur dann, wenn der Todesfall zwischen dem 1. Juni und 31. October erfolgte.

Außer diesem Falle haben die Erben bloß Anspruch auf den Ersatz jener Auslagen, welche zur Gewinnung dieser Nutzungen gemacht wurden."

(Obvelja. — Angenommen.)

„§ 79.

Ostalim po kakem članu učiteljstva, umrlim v dejavnosti ali v pokoju, gre — brez škode za vse druge zakonite preskrbnine — posmrtna četrto v višini trojnega zneska mesečne pristojbine, ki jo je pokojnik na zadnje prejemal kot aktivitetne užitke ali kot pokojnino.

Posmrtna četrto gre, kadar umre učitelj, vdovi ali pa, ako bi nje ne bilo, zakonskim potomcem pokojnika in ako umre vdova učiteljica, gre posmrtna četrto njenim zakonskim potomcem.

Ako morejo, če bi ne bilo vdove ali zakonskih potomcev, dokazati druge osebe, da so stregle umrlemu pred njegovo smrtjo ali plačale pogrebne stroške iz svojega denarja, se sporazumno z deželnim odborom sme tudi takim osebam izplačati posmrtna četrto.

§ 79.

Den Hinterbliebenen eines in der Activität oder im Ruhestande verstorbenen Mitgliedes des Lehrstandes gebührt — unbeschadet aller sonstigen gesetzlichen Versorgungsgenüsse — ein Sterbequartal in der Höhe des

dreifachen Betrages der vom Verstorbenen zuletzt als Activitäts- oder Ruhegenuss bezogenen Monatsgebühr.

Das Sterbequartal gehört im Falle des Ablebens des Lehrers der Witwe oder in deren Ermangelung der ehelichen Nachkommenschaft des Verstorbenen und im Falle des Ablebens einer verwitweten weiblichen Lehrperson ihrer ehelichen Nachkommenschaft.

Sind in Ermangelung einer Witwe oder der ehelichen Nachkommenschaft andere Personen in der Lage nachzuweisen, daß sie den Verstorbenen vor seinem Tode gepflegt oder die Begräbniskosten aus Eigenem gedeckt haben, so kann im Einvernehmen mit dem Landesauschusse auch solchen Personen das Sterbequartal ausbezahlt werden."

(Obvelja. — Angenommen.)

„Člen II.

Ta zakon ne velja za učiteljsko osobje, ki uživa že sedaj preskrbnino iz učiteljskega pokojninskega zaklada, in pa za ravno take vdove in sirote.

Vendar pa se imajo normalni preskrbninski užitki sedanjih učiteljskih vdov zvišati za petindvajset odstotkov tako, da ti preskrbninski užitki z ene strani ne bodo znašali manj kakor 500 K na leto, z druge strani pa ne bodo presegali onega zneska, s katerim bi se imel odmeriti dotični preskrbninski užitek, če bi se uporabila določila tega zakona.

K normalnim vdovskim pokojninam dovoljene miloščine ali poviški vštrevati so v petindvajsetodstotni povišek.

Artikel II.

Dieses Gesetz findet auf die bereits derzeit im Genusse einer Versorgung aus dem Volksschullehrer-Pensionsfonds stehenden Lehrpersonen, sowie auf ebensolche Witwen und Waisen keine Anwendung.

Es sind jedoch die normalmäßigen Versorgungsgenüsse der derzeitigen Lehrerswitwen um fünfundwanzig Prozent mit der Maßgabe zu erhöhen, daß diese Versorgungsgenüsse einerseits nicht weniger als jährlich 500 K betragen, andererseits aber jenen Betrag nicht übersteigen sollen, in welchem der betreffende Versorgungsgenuss unter Anwendung der Bestimmungen dieses Gesetzes zu bemessen käme.

Die zu den normalmäßigen Witwenpensionen bewilligten Gnadengaben oder Erhöhungen sind in die fünfundzwanzigprocentige Erhöhung einzurechnen."

Ta člen se ni spremenil in določa normalno pokojnino za sedanje vpokojene vdove, katerih je po izkazu 51. Sedaj dobivajo povprečno po 209 gld., nekatere imajo pa tudi samo po 133 gld., dočim bodo sedaj dobivale najmanj po 250 gld. na leto. Ker je deželni zbor takim vdovam dosedaj dovoljeval miloščine, se bo, ko stopi zakon v veljavo, pri miloščinah nekoliko prihranilo, pokojnine pa se bodo povišale.

Predlagam, da se člen II. sprejme.

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje se glasi:

(bere: — liest:)

„Člen III.

Ta zakon stopi v veljavo z dnem razglasitve.

Artikel III.

Dieses Gesetz tritt mit dem Tage seiner Kundmachung in Wirksamkeit."

(Obvelja. — Angenommen.)

„Člen IV.

Mojemu ministru za uk in bogočastje je naročeno zvršiti ta zakon.

Artikel IV.

Mein Minister für Cultus und Unterricht ist mit der Durchführung dieses Gesetzes betraut."

(Obvelja. — Angenommen.)

„Člen I.

§§ 57., 58., 59., 60., 61., 62., 63., 64., 65., 66., 68., 69., 70., 71., 72., 73., 74., 75., 76., 77., 78. in 79. zakona z dne 29. aprila l. 1873., dež. zak. št. 22, so v svoji sedanji besedi razveljavljeni in se odslej glasé takó:

Artikel I.

Die §§ 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78 und 79 des Gesetzes vom 29. April 1873, L. G. B. Nr. 22, treten in ihrer gegenwärtigen Fassung außer Kraft und haben künftig zu lauten: "

(Obvelja. — Angenommen.)

„Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

Ueber Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich anzuordnen, wie folgt: "

(Obvelja. — Angenommen.)

„Z a k o n

z dne ,

veljaven za vojvodino Kranjsko,

s katerim se prenamejajo nekatera določila zakona z dne 29. aprila leta 1873., dež. zak. št. 22, o uravnavi pravnih razmer učiteljstva na javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske, gledé vpokojevanja učiteljskih oseb in presrbljevanja njih ostalih.

G e s e t z

vom ,

wirksam für das Herzogthum Krain,

mit welchem einige Bestimmungen des Gesetzes vom 29. April 1873, L. G. B. Nr. 22, zur Regelung der Rechtsverhältnisse des Lehrstandes an den öffentlichen

Volksschulen des Herzogthumes Krain, hinsichtlich der Veretzung des Lehrpersonales in den Ruhestand und der Verorgung seiner Hinterbliebenen abgeändert werden."

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam tretje branje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga tretje branje.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo ravnokar v drugem branju sprejeti načrt zakona v celoti, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Zakonski načrt je v celoti sprejet in s tem je rešena tudi prva točka odsekovih predlogov.

Glasovati nam je še o predlogu

"2.) Deželnemu odboru se naroča, da načrtu izposluje Najvišje potrjenje."

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto in s tem je točka 15. dnevnega reda rešena. Sedaj prestopimo nazaj k točki:

14. Poročilo finančnega odseka o proračunu učiteljskega pokojninskega zaklada za leto 1900 (k prilogi 14.) in o tozadevnih prošnjah.

14. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Lehrpensionsfonds pro 1900 (zur Beilage 14) und die einschlägigen Petitionen.

Poročevalec Višnikar:

Poročati mi je o proračunu učiteljskega pokojninskega zaklada za leto 1900 in o 22 prošnjah, ki zadevajo ta proračun.

Deželni odbor računi potrebščino za tekoče leto na 84.272 K in pokritje na 22.816 K, tako da se kaže primanjkljaj 61.456 K. Finančni odsek pa predlaga pri miloščinah višjo potrebščino za 290 K, tako da se tudi končni primanjkljaj zviša za to svoto in da znaša 61.746 K. Ako primerjamo ta proračun s proračunom prejšnjega leta, se kaže, da je vsa potrebščina lansko leto znašala 73.072 K ali 11.200 K manj kakor letos. Pri proračunu se je že oziralo na ravnokar sklenjeni pokojninski zakon. Sedanje učiteljske pokojnine znašajo po izkazu 39.228 K. Temu se je za slučajne potrebe, če se na novo v tem letu upokoje učitelji ali učiteljice, še pridejal pavšalni znesek 6000 K, tako da se namestu 47.228 K pri I. poglavju proračunava 45.228 K.

Pri tem poglavju imam na kratko poročati o treh prošnjah in sicer prosi učitelj Janez Jarm za povišanje pokojnine letnih 510 gld. za $\frac{1}{8}$. Finančni odsek je mnenja, da se tej prošnji ne more ustreči in predlagam torej:

"Deželni zbor skleni:

Prošnji vpokojenega učitelja Janeza Jarm za zvišanje pokojnine v znesku 510 gld. ali 1020 K se ne ustreza."

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje imamo prošnjo upokojenega učitelja Antona Ozimek. On ima pokojnino 975 gld. 62 kr. ter prosi, da bi se mu zvišala na 1115 gld. Ker je pokojnina 975 gld. 62 kr. precej izdatna in prositelj po starem zakonu še aktivitetne plače ni imel toliko, ampak samo 750 gld., predlaga finančni odsek:

"Deželni zbor skleni:

Prošnji vpokojenega nadučitelja Antona Ozimek za zvišanje pokojnine v znesku 975 gld. 62 kr. se ne ustreza."

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje prosi vpokojeni učitelj Matija Hudovernik, da se mu pokojnina 997 gld. 50 kr. zviša na 1140 gld., torej tudi za $\frac{1}{8}$. Prosilčeva pokojnina je precej visoka v primeri z drugimi pokojninami učiteljev, na drugi strani pa tudi ni dokazano, da je prosilec potreben, ampak nasprotno, da ima precej premoženja, da ima posestvo vredno okoli 8000 K in je brez otrok. Finančni odsek toraj tudi gledé te prošnje nasvetuje, da se odkloni in predlaga:

"Deželni zbor skleni:

Prošnji vpokojenega nadučitelja Matije Hudovernik za zvišanje pokojnine v znesku 997 gld. 50 kr., se ne ustreza."

(Obvelja. — Angenommen.)

Pokojnine za učitelje se torej predlagajo v znesku 45.228 K.

Pri II. poglavju: "Pokojnine za učiteljske vdove in sirote" predlaga deželni odbor znesek 26.036 K, finančni odsek pa predlaga 2000 K več, torej 28.036 K, ker se ravno tukaj kaže največji povišek vsled novega zakona, ki smo ga danes sklenili.

Pri tej točki imam poročati o 6 prošnjah, Helene Košca, Frančiške Legat, Jožefe Kimovec, Marije Jekovec, Ane Schiller in Leopoldine Cebin. Vseh teh 6 učiteljskih vdov je prosilo za povišanje pokojnin oziroma za podelitev miloščin. Ker bo pa vsaka izmed njih več ali manj pridobila po novem zakonu, predlaga finančni odsek, da se vse te prošnje odklonijo.

Predlog se glasi:

"Deželni zbor skleni:

Prošnje učiteljskih vdov za zvišanje pokojnin in preskrbnin, in sicer:

- 1.) Helene Košca (dzb. št. V);
- 2.) Frančiške Legat (dzb. št. VI);
- 3.) Jožefe Kimovec (dzb. št. VIII);
- 4.) Marije Jekovec (dzb. št. LXXXVII);
- 5.) Ane Schiller (dzb. št. CXXXII);
- 6.) Leopoldine Cebin (dzb. št. CXLII) se za-

vrāča z ozirom na sklenjeni načrt zakona o uredbi pokojnin in preskrbnin učiteljskih vdov in sirot."

(Obvelja. — Angenommen.)

Pokojnine za učiteljske vdove in sirote se torej predlagajo v znesku 28.036 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri III. poglavju se predlagajo vzgojnine nespremenjeno v znesku 4568 K.
(Obvelja. — Angenommen.)

Pri IV. poglavju se predlagajo miloščine po deželni odboru v znesku 4076 K.

Tudi pri tem poglavju je rešiti več prošenj.

Prvič je prošnja Magdalene Kratochwill, katera prosi za podaljšanje miloščine za daljna tri leta.

V imenu finančnega odseka predlagam:

„Deželni zbor skleni:

Učiteljski vdovi Magdaleni Kratochwill se podaljša miloščina letnih 200 K za leta 1900., 1901. in 1902.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Učiteljska vdova Magdalena Venedig prosi, da se jej miloščina podaljša za tri leta.

Predlagam v imenu finančnega odseka:

„Deželni zbor skleni:

Učiteljski vdovi Magdaleni Venedig se podaljša miloščina letnih 200 K za leta 1900., 1901. in 1902.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Učiteljska vdova Franciška Pibernik prosi za podaljšanje miloščine letnih 60 gld. Tudi tej prošnji je finančni odsek ugodil in predlaga:

„Deželni zbor skleni:

Učiteljski vdovi Franciški Pibernik se podaljša miloščina letnih 120 K za leta 1900., 1901. in 1902.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Učiteljska vdova Katarina Schmidt prosi, da se jej zviša milostna pokojnina letnih 150 gld. Prosilka ima enega otroka in toži v prošnji, da jej ni mogoče izhajati. Finančni odsek je uvaževal njeno prošnjo in predlaga:

„Deželni zbor skleni:

Učiteljski vdovi Katarini Schmidt se zviša milostna pokojnina letnih 300 K na 360 K.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Vpokojeni učitelj Franc Cetelj prosi, da se mu pokojnina letnih 300 K zviša. Finančni odsek je to prošnjo uvaževal ter glede na bedo tega prosilca, ki je že 77 let star, predlaga povišek za 88 K ali 44 gld.

Predlagam torej v imenu finančnega odseka:

„Deželni zbor skleni:

Vpokojenemu učitelju Francetu Cetelj se dovoljuje poleg njegove pokojnine 600 K miloščina letnih 88 K.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje prosi bivši pomožni učitelj v pokoju Matija Hiti za zvišanje miloščine letnih 480 K. Hiti nima učiteljskih izpitov, služboval je po raznih krajih na Kočevskem in lansko leto se mu je z ozirom na njegovo visoko starost in ker je res mnogo let pri šolstvu deloval, prejšnja miloščina 180 gld. zvišala na 240 gld., vendar finančni odsek misli, da ne gre, da bi še višje šli, kakor lansko leto, ko se je prosilec dovolilo 240 gld. pokojnine oziroma miloščine, do katere nima nobene pravice, predlagam torej v imenu finančnega odseka:

„Deželni zbor skleni:

Prošnji bivšega pomožnega učitelja Matije Hitti za zvišanje miloščine letnih 480 K se ne ustreza.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje prosi vpokojeni učitelj Franc Paulin za podaljšanje in zvišanje pokojnine letnih 240 gld. in dovoljene mu miloščine letnih 120 gld., vsega skupaj uživa torej 360 gld. Mož je brez premoženja in jako bolan in finančni odsek predlaga:

„Deželni zbor skleni:

Vpokojenemu učitelju Francišku Paulin se poleg normalne pokojnine 480 K dovoljena miloščina 240 K zviša na 320 K za leta 1900., 1901. in 1902.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje prosi učiteljska vdova Franciška Ušeničnik, da bi se jej milostna pokojnina 126 gld. 66 kr. zvišala in da bi se jej dovolila taka pokojnina, kakor bi jo bila dobila, ako bi bil njen pokojni mož 10 let služil. Imela je nesrečo, da jej je mož 4 mesece in nekaj dni prej umrl, predno je doslužil 10 let.

Finančni odsek je uvaževal njene razloge in predlaga, da se prošnji deloma ustreže. V imenu finančnega odseka predlagam:

„Deželni zbor skleni:

Učiteljski vdovi Franciški Ušeničnik se njena milostna pokojnina letnih 393 K 32 h zviša od 1. aprila 1900. l. pričenski na letnih 472 K.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Marija Osana, učiteljska vdova v Svibnjem, prosi za miloščino. Njen mož je umrl šele lansko leto dne 27. januarija. Služil je pri Sv. Duhu 17 let, in sicer kot začasni učitelj, ker ni imel izpita učiteljske usposobljenosti. Ta izpit je napravil l. 1897. ter je bil potem definitivno nastavljen. Že v prihodnjem letu je umrl in torej njegovi vdovi po zakonu ne gre ničesar, ali finančni odsek predlaga vzlic temu, kakor sicer v takih slučajih, da se prosilki dovoli miloščina letnih 60 gld.

V imenu finančnega odseka torej predlagam:

„Deželni zbor skleni:

Učiteljski vdovi Mariji Osana v Svibnjem se dovoljuje miloščina za leta 1900., 1901. in 1902. po 120 K.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Vpokojeni učitelj Franc Jurman prosi za povišanje pokojnine letnih 1395 K, oziroma da se mu všteje tudi 5 let, katere je služil kot provizorični učitelj, ali pa da se mu pokojnina zviša za $\frac{1}{8}$. Finančni odsek predlaga, da se mu pokojnina nekoliko zviša in stavi nasvet:

„Deželni zbor skleni:

Vpokojenemu učitelju Francetu Jurman se dovoljuje poleg njegove pokojnine v znesku 1395 K še miloščina letnih 105 K.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Učiteljska sirota Ivana Štupar prosi, da se jej nje letna miloščina 60 gld. podaljša in zviša. Njena mati je 87 let stara, ona pa 64 let, ter sta obe brez premoženja.

Finančni odsek torej predlaga:

„Deželni zbor skleni:

Učiteljski siroti Ivani Stupar se letna miloščina 120 K zviša na 150 K in podaljša za leta 1900., 1901. in 1902.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Vpokojeni učitelj Franc Praprotnik prosi za povišanje njegove pokojnine letnih 862 K 50 kr. Finančni odsek predlaga, da se mu poleg te pokojnine dovoli še miloščina 53 gld. 75 kr., ter nasvetujem v njega imenu:

„Deželni zbor skleni:

Vpokojenemu učitelju Francetu Praprotnik se dovoljuje poleg njegove pokojnine 862 K 50 h miloščina letnih 107 K 50 h.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Vsled rešitve teh prošenj se zviša potrebščina pri miloščinah za 290 K in torej predlagam, da se sprejme pri tem poglavju končna svota 4366 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

V. Odpravnine znašajo po poprečni triletni potrebščini 1976 K.

Predlagam, da se ta svota sprejme.

(Obvelja. — Angenommen.)

VI. Pogrebne se predlagajo po poprečni triletni potrebščini 188 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

VII. Za uradne in pisarniške potrebščine se predlaga 200 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Skupna potrebščina znaša torej po teh sklepih 84.522 K.

Pri pokritju ne predlaga finančni odsek nikakih sprememb. Prosim torej, da se sprejme pri poglavju:

I. Presežek gospodarjenja z zalogo šolskih knjig v znesku 1586 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

II. Šolske globe v znesku 2364 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

III. 10% in 2% odtegljeji za pokojninski zaklad v znesku 15.874 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

IV. Obresti glavnic v znesku 2692 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri V. poglavju moram poročati o prošnji učiteljske vdove Franciške Stepischnegg, da bi se jej odpisal znesek 290 K, katerega je še dolžna na odpravnini. Franciška Stepischnegg, rojena Šetina,

se je ob svojem času omožila in dobila odpravnino 670 gld. Pozneje je pa zopet stopila v službo in se je vsled tega od nje zahtevalo vračilo te odpravnine. L. 1897. se jej je odpisalo 230 gld. in naložilo, da mora ostanek plačevati v mesečnih obrokih po 2 gld. 50 kr., mesto po 5 gld., kakor poprej. Ona ima torej sedaj po 5 K na mesec plačevati. Ker ima sedaj plačo III. razreda in tudi že dve starostni dokladi in samo enega otroka, misli finančni odsek, da ne gre, da bi se jej še ta ostanek odpravnine odpisal, ampak predlaga:

„Deželni zbor skleni:

Prošnji učiteljice Franciške Stepischnegg za odpis odpravnine v ostalem znesku 290 K se ne ustreza.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam torej, da se pri poglavju V. sprejme svota 300 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Skupno pokritje znaša 22.816 K. Predlagam, da se ta svota odobri.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ako se to pokritje odšteje od potrebščine, se kaže primanjkljaj v znesku 61.746 K, katerega je pokriti iz deželnega zaklada.

Predlagam torej v imenu finančnega odseka, da se ta proračun odobri.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Z ozirom na to, da ima danes ob 3. uri c. kr. deželni šolski svet sejo in da ob 1/24. uri zboruje upravni odsek, sem primoran, akoravno to obžalujem, zaključiti sejo, predno smo dovršili dnevni red.

Prihodnja seja bo pojutrišnjem v soboto dne 28. t. m. ob 9. uri dopoldne. Na dnevni red pridejo razun danes nerešenih še sledeče točke:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Upravni odsek ima sejo danes popoldne ob 1/24. uri, finančni odsek jutri ob 9. uri dopoldne in odsek za letno poročilo danes ob 1/25. uri popoldne in sicer tukaj v dvorani.

Skleпам sejo.

Konec seje ob 1. uri 55 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 1 Uhr 55 Minuten Nachmittag.